15 Ἰουνίου 1896. ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β'. Ἀριθμὸς 20

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΗΧΩ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΣΑΒΒΑΤΟΝ

Διευθυντὴς Ν. ΦΑΛΗΡΕΥΣ ΒΕΗΣ

Συντάκται Α. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ, Ι. Ν. ΓΡΥΠΑΡΗΣ.

ΤΗ: ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ: ΤΩΝ ΔΟΚΙΜΩΤΕΡΩΝ ΛΟΓΙΩΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ΚΑΙ ΑΘΗΝΩΝ.

Ἐκδόται: Κ. ΖΙΒΙΔΗΣ ΚΑΙ ΣΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Φυλλαδίου: **Α. Σημηριώτου**, «Τὰ θανάσιμα». — **Ἀλεξάνδρας Παπαδοπούλου**, «Γαλάτεια» — **Τριπτολέμου**, «Ὑπερηφάνεια καὶ παιγνίδια τῆς τύχης». — **Γρηγορίου Ξενοπούλου**, «Ἀναχτὸ γράμμα». — **Σεζαὴ βέη**, «Ἕνας γάμος». — **Α. Κωνσταντινίδου**, «Δύο λόγια περὶ ρωσσικῆς φιλολογίας». — Rust Roeust, «Χωρὶς ὄνομα».

Ἐξωφύλλου: **Σάνκο Πάνσα**, «Ἀπογεματιανή». **Γ. Ι. Κάρ.** «Ἀνάλεκτα». — «**Ἀλληλογραφία**». κτλ.

Συνδρομή: Ἐν Κωνσταν|πόλει γρ. **40.** — Ταχυδρομικῶς γρ. **54.** — Ἐξωτερικοῦ φρ. χρ. **12.** — Ἕκαστον φυλλάδιον γρ. **1.**

Ἅμα τῇ πληρωμῇ τῆς συνδρομῆς δίδεται τὸ πρῶτον μέρος τοῦ μυθιστορήματος.

Adresse: N. PHALÈRE BEY

Directeur de "L'ECHO LITTÉRAIRE,,

12 Rue Haratchi, Galata - Constantinople.

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

Τύποις Κ. ΖΙΒΙΔΟΥ καὶ Σα, Γαλατᾶ, ὁδὸς Χαρατσᾶ, ἀριθ. 12.

1896

ΑΠΟΓΕΜΑΤΙΑΝΗ

Ἀφεντικό μου,

Σήμερα θυμήθηκα τήν παληά φιλοσοφία μου.

Μὲ πόσω μικρά πράγματα, φέρνει κάνεις ἀποτελέσματα τόσω μεγάλα. Μὲ λίγη καλή θέλησι καὶ μὲ πρακτικό κεφάλι, ἀντιμετωπίζει νικηφόρος κανεὶς τὸ μεγαλείτερο κίνδυνο.

Εἴχαμε δυὸ φοβεροὺς ἐχθροὺς ἢ καλλίτερα σκίαχτρα, διότι δὲν ἦσαν ἐχθροὶ πραγματικοί, ἄλλα ἡ φαντασία μας τοὺς ἔδωσε διαστάσεις τρομακτικάς, τόσω τρομακτικάς, ὥστε κάνεις ὡς τώρα δὲν ἐτόλμησε νὰ τοὺς ἀντιμετωπίσῃ. Ὁ ἕνας ἐχθρός, ἦταν κρυμμένος μέσα στὰ φυλλοκάρδια μας ἢ καλλίτερα ἔγεινε ἕνα κακούργιο στρῶμα λίπους καὶ πολιώρκησε τὴν καρδιά μας.

Ἡ φραντσέζα κουβερνάντα, ἐμάνθανε εἰς τὸ μπέμπι τὰ Γαλλικὰ καὶ τὸ μπέμπι γίνονταν ντανδὴς σὲ λίγο καὶ πήγαινε στὴν Εὐρώπη νὰ σπουδάσῃ ἐπιστήμη (πῶς σκορπίζεται καλλίτερα τὸ πατρικὸ χρῆμα) κ' ἐκεῖ, τρέμει τὸ χέρι μου ἐνῷ τὸ γράφει, ἐκεῖ στὴν Εὐρώπη, ἔκρυπτε τὴν ἐθνικότητά του. Τὸ *γιατί* δὲν μπορῶ νὰ τὸ καταλάβω.

Τώρα, οἱ περισσότεροι ἔκαμναν καλὰ ποὺ ἔκρυπταν τὴν ἐθνικότητά τους, μᾶς γλύτωναν ἀπὸ κάμποσες κηλίδες, μὰ ἡ ματαιότης καὶ ἡ μίμησις θόλωναν καὶ τῆς καλαῖς καρδιαῖς.

Τόσα χρόνια τώρα, τὸ κακὸ ἔπαιρνε κ' ἔδινε, καὶ οἱ γονεῖς ποὺ ἤξευραν αὐτὰ τὰ πράγματα, μὲ ἀνεκτικότητα σπανίαν, τὰ δέχουνταν ὅλα.

Τόσα χρόνια, σ' ἔβλεπα πικραμένο νὰ μοῦ μιλῇς γιὰ ὅλα αὐτὰ καὶ γιατρικὸ δὲν βρίσκαμε.

Μὰ ἔξαφνα, ὁ οἶκος Στεφάνοβικα, ποὺ ἔγραψε μὲ ὁλόχρυσα γράμματα τὄνομά του στῆς καρδιαῖς μας, κτίζει ἐκεῖ κάτω στὸ Παρίσι, μιὰ ἐκκλησία.

Ἐκκλησία εὔμορφη, κτισμένη ἀπὸ τὸν καλλίτερο ἀρχιτέκτονα, τὸ Γάλλο Βωδρεμαίρ, καὶ μὲ ψάλτας διαλεχτοὺς σὰν ἀηδόνια. Τὴν ἐγκαινιάζει μὲ μεγαλοπρέπεια, προσκαλεῖ τὸ *ἄν λάϊφ* καὶ ἡ ματαιότης ποὺ μας ἐφυγάδευε τόσα Ρωμηόπουλα, ἡ ματαιότης πάλι τὰ ξανάφερε μέσα στὴν ὁλόλαμπρη ἐκκλησία.

Μὰ ἐκεῖ, τἀλειτούργητα παιδιά μας, ἄκουσαν τὴν ἴδια μουσικὴ ποὺ ἄκουαν στὰ χωριά των, ἀπ' τὸ βραχνιασμένο ψάλτη, ποὺ ἦταν καὶ δάσκαλος μαζύ. Ἄκουσαν τὴ γλῶσσά μας, ἄλλη μουσικὴ αὐτή, γλυκεία καὶ συγκινητική. Ἡ ματαιότης διαλύθηκε καὶ τὰ Ρωμηόπουλα, μὲ ἀληθινὴ εὐλάβεια τρέχουν τώρα νὰ λειτουργηθοῦν στὸν ἅγιο Στέφανο· καὶ ἡ ἐκκλησία, ἡ ὁποία στὴν ἀρχὴ—γιὰ τὸ λόγο ποὺ σᾶς εἶπα—τοὺς φαίνουνταν πολὺ μεγάλη, τώρα τοὺς φαίνεται πολὺ μικρή.

Ὁ οἶκος Στεφάνοβικα ἀντιμετώπισε τὸν ἕνα τὸν ἐχθρό. Θαρρεῖς τὸ λιβάνι τῆς ἐκκλησίας αὐτῆς, ἔδιωξε τὸ Μεφιστοφελῆ τῆς ματαιότητος.

* *

Ὁ ἄλλος ὁ ἐχθρός, δὲν εἶνε ἐχθρὸς ἐσωτερικός (ἂν καὶ πολὺ συγγενὴς τοῦ πρώτου). Εἶνε αἱ προπαγάνδαι καὶ τὰ σχολεῖά των. Τί μέλι στὸ στόμα τῶν δασκάλων, τί ἑορταῖς εὔμορφα ὠργανωμέναις, τί δῶρα στὰ παιδιά, καὶ κάτω ἀπ' αὐτὰ ὅλα ἡ *κατήχησις*. Ἀπαράλλακτα, σὰν νὰ ἐπρόκειτο γιὰ παιδιὰ ἀγρίων. Καὶ ἐξωδεύετο χρῆμα πολὺ καὶ τὰ πτωχὰ παιδιά, ἔτρεχαν σ' αὐτὰ τὰ σχολεῖα, τὰ ἔστελνε ἡ πτώχεια μὲ τὸ σιδερένιο χέρι της, τὰ ἔστελνε ἡ κακομοιριὰ τῶν γονέων. Μὰ τὰ πλουσιόπαιδα, τὰ ἔστελνε πάλιν ἡ ματαιότης. Ἔπρεπεν ἡ μικρὰ κόρη, νὰ στραβώσῃ τὴ γλῶσσά της καὶ νὰ προφέρῃ τὰ Ἑλληνικὰ μὲ ὅλως διόλου ξένη προφορά. Τότε ἡ εὐτυχὴς μαμά, ἐννοοῦσε πῶς δὲν κοπίασε ἄδικα γιὰ τὴν μικρούλα της. Καὶ θαρροῦσαν μ' αὐτὸν τὸν τρόπο, ποὺ παίρνουν τὸν πολιτισμὸ τῆς Δύσεως. Ὁ πολιτισμὸς δὲν δανείζεται καὶ κάθε ἔθνος ἔχει δικάτου γνωρίσματα καὶ δικά του χαρίσματα. Ἀλλοίμονο στὸ ἔθνος ποὺ τὰ χάσῃ, χάνει τὴν ὕπαρξί του. Κ' ἐκεῖνος ὁ ἄμοιρος, ποὺ ἀποφασίσῃ νὰ ἀντιγράψῃ τὰ ξένα, εἶνε μαϊμοῦ ἢ παπαγάλος, ὁ ὁποῖος τὸ πολὺ πολὺ τὸ μειδίαμα μόνον μπορεῖ νὰ προκαλέσῃ.

Χαριτωμέναις μου κοῦκλες τῆς Φραγκιᾶς καὶ γύφινοι ντανδῆδες, σᾶς καμαρώνω καὶ περιμένω νὰ μοῦ ἀπευθύνετε τὸν λόγον μὲ τὴν ξενίζουσαν προφορά σας, διὰ νὰ ψιθυρίσω *καλὴ φώτιση* καὶ νὰ σᾶς διαβάσω καὶ τὴν εὐχὴ τῆς βασκανίας.

Μὰ κι αὐτὸς ὁ ἐχθρὸς σταμάτησε. Μέσα στὰ τόσα ἔξοδα των, οἱ ἀπόστολοι τῶν προπαγανδῶν, θὰ κάμουν καλὰ νὰ διαλύσουν τὰ σχολεῖά των καὶ νὰ ἐπιστρέψουν στῆς πατρίδες των, νὰ διοῦν τὸ νόστιμον ἦμαρ καὶ τὸ πειὸ νόστιμο ἀπὸ ὅλα, νὰ καταλάβουν πῶς δὲν ἔχουν δουλειὰ νὰ ἐπιστρέψουν ἐδῶ.

Ὁ Γερμανὸς Καραβαγγέλης, δὲν ξεύρει μόνον νὰ παντρῇ στὰς ἐγκυκλίους τοῦ Πάπα καὶ νὰ ἐπισύρῃ τὸν θαυμασμὸν τῶν ἐκκλησιαστικῶν. Δὲν εἶνε μόνον ὁ ρήτωρ ὁ Χρυσόστομος, εἶνε κεφάλι πρακτικὸ καὶ μελέτησε καὶ εἶδε τὴν κατάστασί μας. Ὄχι Ἱερεμιάδας· δὲν ἔψαλλε τοιαύτας· εἰργάσθη. Τὸ Πέραν, εὗρε τὸν ἐπίσκοπό του. Καὶ τὸ ἀποτέλεσμα αὐτῆς τῆς ἐργασίας, τὸ αἰσθάνεται τὸ Πέραν ὁλόκληρον, ἑκατὸν πενήντα (ἀρ. 150) παιδιὰ ὀρθόδοξα, ἀπεσύρθησαν ἀπὸ τὰς σχολὰς τῶν προπαγανδῶν καὶ εἰσέρχονται εἰς τὰς ἰδικάς μας σχολάς.

Τὸ παράδειγμα αὐτῶν τῶν πουλιῶν, ποὺ εἶχαν χάσει τὸ δρόμο των, θὰ τὸ μιμηθοῦν καὶ ὅλα τὰ ἄλλα, ὅσα τὰ κρατεῖ ἀκόμη ἡ πτώχεια κ' ἡ ματαιότης (πτώχεια καὶ αὐτὴ τοῦ μυαλοῦ) στὰ ξένα σχολεῖα.

Ὁ Γερμανὸς Καραβαγγέλης, ἄνοιξε τὰ μάτια τῶν γονέων μὲ τὰ μάγια τῆς γλώσσης του καὶ πρὸ πάντων μὲ τὴν δύναμι τοῦ θρησκευτικοῦ ἐνθουσιασμοῦ του καὶ ἔδειξε τὸν κίνδυνο, μαῦρο, κατάμαυρο.

Καλένῳ ἐκαλοτύχιζα τὸ Πέραν γιὰ τὸν ἐπίσκοπό του, συλλογίσθηκα πῶς μόνον καλὴ θέλησις χρειάζεται, γιὰ νὰ ἐπιτύχῃ κάνεις ἀποτελέσματα τόσω σωτήρια.

ΑΠΟ ΤΑ "ΘΑΝΑΣΙΜΑ"

ΑΓΓΕΛΟΥ ΣΗΜΗΡΙΩΤΟΥ

Ὑπὸ τὸν τίτλον αὐτὸν ἐντὸς ὀλίγου ἐκδίδεται βιβλίον ποιήσεων, ἡ ἐκ τοῦ ὁποίου ἐντύπωσις καὶ ἔκπληξις θὰ εἶναι, χωρὶς ἄλλο, πολὺ πολὺ μεγάλη. Ὁ ποιητὴς εἶναι ἄγνωστος καὶ νεώτατος, ἀλλὰ ἡ ἐνότης καὶ ἡ ἐπιβολὴ τοῦ ἔργου αὐτοῦ, θὰ ἐπισύρῃ τὴν προσοχὴν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς. Δημοσιεύοντες τὸ κατωτέρω ἀπόσπασμα τόρα, ἐπιθυμοῦμεθα νὰ ἐπανέλθωμεν ἐπὶ τῶν «Θανασίμων» εὐθὺς ἅμα ἐκδοθῶσι.

Στὴν πένθιμη αὐγὴ τοῦ νοῦ μου
Περνᾶς σὰν ἄστρο φλογισμένο,
Καὶ 'ς τὰ φτερὰ τοῦ λογισμοῦ μου
Φυσᾶς ἀγέρα κολασμένο.

Καὶ γύρω σου κιλωθογυρίζουν
Ἁμαρτωλαὶς ἡ ἐπιθυμίαις,
Π' ἀδιάκοπα μὲ δαιμονίζουν
Σὲ μαύραις μέσα τρικυμίαις.

Καὶ νὰ, μέσ' στάπειρο πετοῦμε
Σὰν φλόγαις δυὸ ἀγκαλιασμέναις,
Κ' ἀγνώρισταις χαραὶς ζητοῦμε
Ἀπ' τοὺς θνητοὺς ἐμποδισμέναις!

Ἀπ' τοὺς θνητοὺς, γιατί φοβοῦνται
Καὶ δὲν τολμοῦνε νὰ πετάξουν,
Καὶ τοὺς κομήταις ποὺ φιλοῦνται
Ἀπ' τὰ μαλλιὰ κι' αὐτοὶ ν' ἁρπάξουν!

Μὰ ἡμεῖς ἀνθρώπινα πλασμένη
Καρδιὰ δὲν ἔχουμε 'ς τὰ στήθεια,
Τοῦ πάθους σὰν μᾶς πέρν' ἡ ὀργισμένη
Καὶ μᾶς κυλᾷ 'ς τὴν ἄβυσσο ἀλήθεια!

Ὁ ἥλιος φεύγει ὀμπροστά μας!
—Ἔμπρὸς νὰ φτάξωμε τὸν Δία!
Καὶ ὡς τὸν Κρόνο τὰ φτερά μας
Μ' ὁρμὴ μᾶς φέραν μόνον μία!

Τὴν Ἀνδρομέδα τρεῖς φωτίζουν
Ἥλιοι!—Ἔμπρὸς 'ς τὴν Ἀνδρομέδα!
Μ' ἀργὰ τριγύρω της γυρίζουν
Σὰν νὰ τοὺς δέρῃ χεροπέδα!

Καὶ πᾶμε ὡς τὸν Γαλαξία!
Τὸ φῶς μᾶς πτίγει καὶ ζητοῦμε
Σ' τοῦ χάους τὴ βουβὴ ἐρμία
Χαραὶς ὁλόμαυρες νὰ βροῦμε!

Καὶ νὰ, τ' ἀόμματο σκοτάδι
Μᾶς συνεπαίρνει κ' ἡ λαχτάρα
Τῆς νύχτας, τοῦ κενοῦ, 'ς τὸν Ἅδη
Ποῦ τοὐρανοῦ παύ' ἡ τρομάρα!

Ἀκόμα πειὸ βαθειὰ, ἀκόμα,
Νὰ ζεσταθοῦμε μέσ' τὸ κρῦο,
Στὴ παγωνιὰ, στόμα μὲ στόμα,
Τρανὸ νὰ γίνωμε μνημεῖο!

Ὠμέ! πῶς λυώνουνε τὰ χιόνια
Στὴν φλόγα πῶχουν τὰ φτερά μας!
Πῶς σβυοῦνται σὰν ἀτμὸς, αἰώνια,
Τὰ κολασμένα ὄνειρά μας!

Ἔτσι περνοῦμε τὸν αἰθέρα,
Τὴ νύχτα, τὸ κενὸ, 'ς τὸ κρῦμα,
Σὰν τὰ πουλιὰ μέσ' στὸν ἀγέρα
Κ' ὀνειρευόμεθα τὸ μνῆμα!

Β'

Τὸ μνῆμα ναί! γιατὶ σ' ἐκεῖνο
Μοράχα θαῦρισμε γαλήνη
Ἀπὸ τοῦ πάθους τὸν καρκῖνο,
Ποὺ τῆς καρδιᾶς τὸ αἷμα πίνει!

Τὸ δάγκαμά του μᾶς σκοτώνει
Κ' ἡμεῖς 'ς τῆς ἡδονῆς τὸν πόνο,
Στὴ μέθη μας, ποτέ μας «σώνει»!
Δὲν τοῦ φωνάζουμε καὶ μόνο!

Μέσ' 'ς τὴ χαρά μας πούνται μαύρη
Κυλιούμαστε οἱ κολασμένοι...
—Δροσιὰ τἀχείλη μα; ποῦ θαῦρη,
Δίψα πικρὴ, καταραμένη;

Γιατί καμμιὰ δὲν ἔχει ρώγα
Τὸ βάλσαμο 'ποὺ ἡσυχάζει,
Ὦ δίψ' ἀκοίμητη, ὦ φλόγα,
Ποὺ τὸ μηδὲν βοήθεια κράζει!

Α. ΣΗΜΗΡΙΩΤΗΣ

ΓΑΛΑΤΕΙΑ « ΠΑΡΩΙΔΙΑ »

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Ἡ σκηνὴ παρουσιάζει αἴθουσαν. Εἰς τὸ μέσον βάθρον ἄνευ ἀγάλματος. Πρὸς τἀριστερὰ παράθυρον.

ΓΑΛΑΤΕΙΑ ΕΥΡΥΚΛΕΙΑ

Γαλάτεια.—Ἐλθέ ἐδῶ, καλὴ Εὐρύκλεια, καὶ λέγε ὅσα γνωρίζεις.

Εὐρύκλεια.—Ἤτο ἥρως καὶ ἀπέθανεν ὅπως εἰς ἥρωα ἁρμόζει. Δὲν ἔκλαυσε τὴν τρυφερὰν νεότητά του, ὁ ἀτρόμητος ἀργοναύτης, ὅστις τοσάκις τὸν θάνατον ἀντεμετώπισε, ὠχρίασε πολὺ καὶ εἶπε: Ἄ, δυστυχῆ Γαλάτεια, μένεις μόνη, ἔρημος, χωρὶς προστάτην. Εἶν' ἡ πληγή μου, πληγὴ μὲ ἐγχειρίδιον ἀδελφοῦ καὶ δι' αὐτὸ θανατηφόρος εἶνε.

Γαλάτεια.—Ἄ... νομίζει ὅτι τὸν ἐφόνευσεν ὁ Πυγμαλίων;

Εὐρύκλεια.—Ναί.

Γαλάτεια.—Μὴ τὸν κατηράσθη; Ὦ γηραιά, ἂς ἔλεγες τὄνομα τοῦ φονέως. Ναί, εἰς ἐμὲ νὰ πέσῃ ἡ κατάρα ἔπρεπε.

Εὐρύκλεια.—Σ' ἠγάπα τόσον, ὥστε ἐφοβήθην· ἡ πληγὴ τοῦ ἐγχειριδίου δίδει θάνατον ἀνώδυνον. Ἀλλ' ἂν ἐμάνθανε τὸν φονέα του, πολὺ θὰ ἐπόνει, Γαλάτεια, πταίω ἂν τὰς τελευταίας του στιγμάς, ἀπήλλαξα ἀποκαλύψεως φρικτῆς, ὀδυνηρᾶς.

Γαλάτεια.—Ναί, πταίεις, γραία. Νὰ μάθῃ ἔπρεπε.

Εὐρύκλεια.—Τώρα γνωρίζει τὴν ἀλήθειαν, ἡσύχασε· *(ἐξέρχεται).*

Γαλάτεια. — Ἂν εἰς τὸν Ἅδην συναντήσῃ τὴν Μήδειαν, ἂς εἴπῃ: ὅτι ἡ Γαλάτεια ἀγαπᾷ μὲ ἄλλον ἔρωτα, καὶ προτιμᾷ εἰς συντρίμματα νὰ πέσῃ ἡ ἰδία, ἀλλ' ὄχι μίαν τρίχα νὰ βλάψῃ τοῦ φιλτάτου της.

(Εἰσέρχεται ὁ Πυγμαλίων μετὰ τῆς Γλυκέρας. Ἡ Γαλάτεια κρύπτεται εἰς τὸ βάθος).

Πυγμαλίων.—*(δίδει διαταγὰς εἰς τοὺς ἔξω τοῦ θαλάμου).* Καὶ νὰ στηθῇ ἄγαλμα τῆς Γλυκέρας, εἰς τοῦ ναοῦ τὴν εἴσοδον. Πρὸς τιμὴν τῆς νέας σας δεσποίνης, ἀγῶνας θὰ τελέσωμεν καὶ ὁ νικητὴς ἀπὸ τῆς λευκῆς χειρός της, τὸ γέρας θὰ λάβῃ. *(Πρὸς τὴν Γλυκέραν).* Γλυκέριον, εἶσ' εὐχαριστημένη; Τί; ἀκόμη σύνοφρυς; ζώσα μὴ σὲ φοβίζει ἡ Γαλάτεια; Τὸν θάνατόν της θέλεις; Γνωρίζεις, ὅτι ἠρνήθη τὴν ἀθανασίαν της· εἶνε θνητή, θὰ ἀποθάνῃ μίαν ἡμέραν καὶ αὐτή. Νὰ ἦνε δὲ ἐκ τῆς ζωῆς της εὐχαριστημένη, δὲν πιστεύω. Ὁ θάνατος ἀπαλλαγὴ θὰ ἦνε δι' ἐκείνην, ἥτις κλαίει τώρα, ὡς μανθάνω, τὴν ἀθανασίαν της.

Θέλεις, Γλυκέριον; τοὺς λογισμούς σου μὴ κρύψῃς· ἡ ἡμέρα ἡ σημερινὴ ἡ ἡλιολουσμένη, θὰ ἦν ἡ τελευταία της. Θὰ ἐκπλαγῇ ὁ Ἅδης, ὦ Γλυκέριον, θεοὺς φιλοξενῶν. Ἤθελον τὴν ἔκπληξιν νὰ κάμω ταύτην εἰς τὸν Πλούτωνα καὶ νὰ δώσω σύντροφον ἐπάξιον καὶ εἰς τὴν Περσεφόνην. Λέγε, Γλυκέριον, *(ἀπέρχονται).*

Γαλάτεια.—Τὸν ἔσωσα ἐγώ. Ἡ ταπεινὴ ἑταίρα, τὸ Γλυκέριον, ἂν τὴν ζωήν μου θέλῃ, δὲν ζητεῖ μεγάλα πράγματα. Εἶνε πτῶμα ἡ Γαλάτεια καὶ ἔπαυσε νὰ ζῇ, ἀφ' ἧς στιγμῆς εἶδε τὸν Πυγμαλίωνά της ψυχρανθέντα.

Τὸν ἔσωσα καὶ ἡ ἀγαπητή του κεφαλή, δὲν διατρέχει τώρα κίνδυνον. Ὦ ἂς διασκεδάζῃ. Ἡ Ἀφροδίτη ἡ κακὴ τὴν καρδίαν τοῦ Πυγμαλίωνος ἐψύχρανε. Αὐτὸς δὲν πταίει καὶ ἂν πρόκηται ὁ θάνατός μου, χαρὰν νὰ προξενήσῃ εἰς τὸν Πυγμαλίωνα, ἡ αἰχμὴ αὐτὴ βαφεῖσα εἰς τὸ δηλητήριον, πολλοὺς νὰ στείλῃ ἀκούραστος, εἰς τὰ ζοφερὰ τοῦ Πλούτωνος βασίλεια δύναται.

(Πλησιάζει πρὸς τὸ παράθυρον). Ἡ τελευταία μου ἡμέρα ἡλιόλουστος. Ἡ Κύπρος, ἑορτάσιμον παρουσιάζει ὄψιν κ' ἐκεῖ κάτω ἐπὶ πεντελικοῦ μαρμάρου, λαξεύει τῆς Γλυκέρας ἄγαλμα, ὁ γλύπτης ὁ ἀθάνατος, ὅστις εἰς στιγμὴν ἐμπνεύσεως ἔγλυψε τὴν Γαλάτειαν, ἧς ἡ ἔκπαγλος καλλονή, ἐδέσμευσε τὰς φρένας τοῦ ὡραίου Πυγμαλίωνος.

Τὸν βλέπω νὰ ἐργάζεται, ὡς ἄνθρωπος γενναίαν ἀναμένων ἀμοιβήν. Εἶν' αἱ γραμμαί του σύμμετροι καὶ τεχνικαί. Θ' ἀκριβοπληρωθῇς τεχνίτα, ἀλλὰ κλαῦσε, τὸ ὡραιότερόν σου ἔργον· ἡ Γαλάτεια, τὴν ὁποίαν ἡ πτερωτή σου φαντασία εἰς τοὺς οὐρανοὺς τὴν ἀνεζήτησε, τί ἔγεινε;

Τὸ ἄγαλμα ἐκεῖνο ἦτο ἡ ἀθανασία διὰ σέ, τὸν γλύπτην τὸν θνητόν.

Τὸ ἔργον σου, ἰδὲ αὐτὸ συντρίμματα, καταπατούμενα ἀπὸ τοὺς πόδας τῆς Γλυκέρας. Γλύπτα, τὸ ἔργον σου δὲν τὸ πονεῖς καὶ δέχεσαι εὐγνωμονῶν τὸ ταπεινὸν ἀργύριον, τὸ ὁποῖον ῥίπτει μετὰ περιφρονήσεως, ἡ χεὶρ, ἥτις τὸ κλέος σου συνέτριψε;

Ἐργάζου, ἔκλινε τὸ σῶμα σου κ' ἡ κεφαλή σου ἔκλινε βαρεῖα. Τί; βλέπω δάκρυα, πονεῖς, κ' ἐνῷ ἐργάζεσαι ἔργον θνητόν, θρανεῖς τὸ ἔργον τὸ ἀθάνατον;

Δὲν πταίεις, ἐστήριξας τὸ ἄγαλμα ἐπὶ τοῦ βάθρου καὶ τὸ ἄγαλμα ἀπὸ τοῦ βάθρου του κατῆλθε.

(Ὑπανοίγει τὸν χιτῶνά της καὶ μὲ σταθερὰν χεῖρα ἐμπήγει τὸ ἐγχειρίδιον ὑπὸ τὸν ἀριστερὸν μαστόν).

Ἡ Ἀφροδίτη ἡ ζηλότυπος, τὸν υἱόν της ἔπεμψε.

Ὦ Ρέννε, ἀδελφέ μου. Περιττοὶ κ' οἱ δύο εὑρεθῆτε ἐδῶ· περιττοὶ καὶ ἴσως ἐπικίνδυνοι.

Θὰ ἐπανίδωμεν ἀλλήλους, εἰς τὰ σκότη τοῦ Πλούτωνος.

Ἄχ, ἂς μὴ ἤκουα... τὴν λύραν καὶ τὰ ᾄσματα... Αὕτη ἡ νῆσος... ἡ κυματόλουστος, δὲν ἔχει ὀφθαλμοὺς νὰ κλαίωσι; *(πίπτει καὶ τὸ πρόσωπόν της μορφάζει ἀπὸ πόνον).* Ἂς κλαύσωσι τὴν Γαλάτειαν τὴν δυστυχῆ, τὸ ἄγαλμα, τὸ ὁποῖον τὸ βάθρον του ἀρῆκε.

Ἄχ, Πυγμαλίων!! *(ἐκπνέει).*

ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

ΥΠΕΡΗΦΑΝΕΙΑ ΚΑΙ ΠΑΙΓΝΙΔΙΑ ΤΗΣ ΤΥΧΗΣ

Χρυσῆ ἡλίου ἀκτὶς, ἐδάνειζε τὰ ῥόδα της εἰς τὸν διαυγῆ ἐκεῖνον κρουνὸν τοῦ ὕδατος, ὅστις ῥέει ἀπὸ διηθηστικῆς μηχανῆς, διὰ νὰ ταφῇ εἰς τὸ πήλινον ὑδροδοχεῖον.

Μικρὰ ὀπὴ αἴφνης ἤνοιξεν ἐπὶ τοῦ σωλῆνος καὶ μόνον διὰ νὰ μὴ χυθῇ τὸ ὕδωρ, ἔθηκαν ὑπ' αὐτὴν τὸ παρατυχὸν πολύτιμον κρυστάλλινον κύπελλον.

Ἡ χρυσῆ ἀκτὶς, ἐξηκολούθει ἀμυδρῶς νὰ φωτίζῃ τὸν κρουνὸν, ὅστις ἔρρεεν ἠρέμα ἐν τῷ πηλίνῳ τάφῳ του, ἐχρωμάτισεν ὅμως τώρα καὶ τὸ κρυστάλλινον κύπελλον· ἀπήστραψαν αἱ ἕδραι του πολλαπλασιάζουσαι τὴν ἔντασιν τοῦ φωτὸς καὶ μεταμορφούμεναι εἰς ποικιλοχρώμους πολυτίμους λίθους· ἐνῷ τὸ ὕδωρ ἐκεῖνο, ὅπερ σταγὼν πρὸς σταγόνα ἔρρεεν ἐκ τῆς ὀπῆς, ἐν τῷ πολιτίμῳ δοχείῳ, ἐδίδε τὴν ὄψιν ἀδαμάντων, οἵτινες διελύοντο εἰς τὸν πυθμένα, εἰς ρευστὸν μαρμαίρον, ἀπαστράπτον. Τὸ ὕδωρ τοῦ κυπέλλου ὑπερηφανεύθη. Αἱ πίπτουσαι σταγόνες ἀπετέλουν τώρα μουσικὴν ἰδιόρρυθμον. Τί θεία μουσική! οὐδ' ἀπ' ἀργυροῦ κώδωνος, οὐδ' ὑπὸ τοῦ λάρυγγος κόρης, ἦτο δυνατὸν νὰ ἐξέλθῃ ἦχος παρόμοιος. Μεγάλη πομφόλυξ συνοδευομένη ἀπὸ ἄλλας μικροτέρας καὶ ποικιλοχρώμους, ὑπεδέχετο τὴν πτῶσιν ἑκάστης σταγόνος, τὴν ρευστοποίησιν ἑκάστου ἀδάμαντος, συμπληροῦσα τὴν πολυτελῆ εἰκόνα.

Καὶ ὅμως καὶ αὐτὸ μήπως δὲν εἶναι τὸ αὐτὸ ὕδωρ, τὸ ἐκ μιᾶς καὶ μόνης πηγῆς ῥέον; δὲν εἶναι ἀδελφοὶ πανόμοιοι, αἱ ὁποῖαι διέτρεξαν ὅλον τὸν σωλῆνα τῆς μηχανῆς; καὶ τέλος ἐκεῖνο μὲν ἐρρίφθη ἵνα ταφῇ εἰς τὸ σκοτεινὸν ἐκεῖνο σκεῦος. Τίποτε, καμμία διαφορά· ἡ εὔνοια ἢ ἡ ἰδιοτροπία τῆς Μοίρας, ἤνοιξαν τὴν ὀπὴν, ἀφ' ἧς τόσον πολυτελῶς ῥέουσιν αἱ σταγόνες, αἱ ἀδελφαὶ τῶν ριπτομένων εἰς τὴν πηλίνην στάμναν. Τί ὡραῖα εἰκών! τί θεία εἰκών, τί τύχη ζηλευτή! δυναμένη νὰ ἐμπνεύσῃ τὴν ζηλοτυπίαν καὶ τοῦ ἀπαθεστέρου. Ἀλλὰ πλησιάζουν, παρατηροῦν ὅτι τὸ κύπελλον ἐπληρώθη ἤδη καὶ τὸ ἐκκενώνουν, ποῦ; εἰς τὴν πηλίνην στάμναν, εἰς τὸν κοινὸν σκοτεινὸν καὶ ζοφερὸν τάφον.

ΤΡΙΠΤΟΛΕΜΟΣ

ΠΑΡΟΡΑΜΑ

Εἰς τὸ 16ον φυλλ. σελ. 124 στήλ. Β' στίχ. 23 μετὰ τὸ «ἔκατσε στὸ παράθυρο» παρελείφθη ἐξ ἀβλεψίας τὸ ἑξῆς τεμάχιον:

Ἀκούμπησε ὕστερα τὸ κεφάλι της στὴ σιδεριὰ καὶ ἀναστέναξε τόσο βαριὰ, ποὺ θάλεγες πῶς εἶχαν ξερριζωθῆ τὰ σκότια της.

— «Θεέ μου, εἶπε, γιὰ τ' ἐμένα ἔκαμες αὐτὴ τὴ νύχτα» καὶ στήλωσε τὰ βουρκωμένα της μάτια κατεκεῖ ποὺ ἦταν τὸ τρανὸ καὶ μαῦρο σύννεφο.

Ὁ βοριᾶς φυσοῦσε σὰν ῥίδι κατὰ ποὺ ἔμπαινε ἀπὸ τὸ παραθύρι.

ΑΝΟΙΧΤΟ ΓΡΑΜΜΑ

Ἀγαπητέ μου Γρυπάρη.

Αὐτὰς τὰς ἡμέρας ἔχω τόσῳ πολλὴ δουλειά, ὥστε δὲν προφθάνω νὰ διαβάζω οὔτε τὸ «Ἄστυ» (καὶ σημείωσε ὅτι ἔχω τὴν ἀρχὴν νὰ διαβάζω μὲ κάθε θυσία μιὰ καθημερινὴ ἐφημερίδα.) Ἐν τούτοις, ἐπειδὴ μοῦ τὸ ὑπέδειξες, ἔριψα μιὰ ματιὰ εἰς τὴν *Δυστυχισμένην* τοῦ Ἐξάρχου. Σοῦ ὁμολογῶ ὅτι ὕστερ' ἀπ' τὲς πρῶτες γραμμὲς τὸ πῆρα ὅλο μονορροῦφι. Καὶ σοῦ γράφω ἀμέσως γεμάτος ἀπὸ ἐντυπώσεις.

Εἶμαι κατενθουσιασμένος. Νά, ἕνας καινούργιος συγγραφεὺς ἄξιος τοῦ ὀνόματος! Σήμερα λίγοι γράφουν σὰν αὐτόν· ὕστερ' ἀπὸ λίγον καιρὸν δὲν εἶναι δύσκολον νὰ τοὺς περνᾷ ὅλους... Ἡ γλῶσσα του εἶναι γλυκειὰ καὶ ἁρμονική, πρᾶγμα δύσκολο γιὰ τόσῳ ἀγνὴ ρωμαϊκὴ πεζογραφία· θὰ μοῦ πῆς ὅτι εἶναι ἰδιωματική, ἠπειρώτικη. Τὸ ξεύρω· ἀλλὰ εἶναι καὶ αὐτὸ ἕνα ἀπὸ τὰ τόσα ὄφερ τοῦ συγγραφέως, τὸ ὅτι ἔτυχε νὰ εἶνε ἠπειρώτης. Ἡ ἠπειρώτικη γλῶσσα εἶναι σήμερον ἡ πειὸ πανελλήνιος καὶ ἑπομένως ἡ πειὸ φιλολογική. Ἕνα εἶδος τοσκανικῆς. Καθαρὴ καὶ γλυκεῖα φυσικῶς, τὴν ἐκαθάρισαν καὶ τὴν ἐγλύκαναν περισσότερον τὰ φιλολογικὰ ἔργα ποὺ ἐγράφησαν εἰς αὐτήν, ἐκτὸς τῶν τόσων δημοτικῶν τραγουδιῶν. Ἔπειτα ἔτυχε καὶ ἕνα ἄλλο· (*ἔτυχε* λέγω συνθηματικῶς, διότι τίποτε τέτοιο δὲν *τυχαίνει*). Ὁ Σολωμὸς εἰς τὸ μέγα γλωσσοπλαστικόν του ἔργον, ἐπάνω εἰς αὐτὴν ἐβασίσθη. Ἡ γλῶσσά του εἶνε ἕνα σορὸν κρᾶμα ζακυνθινῆς καὶ ἠπειρώτικης. Πόσον ἐπέδρασεν εἰς τὴν σημερινὴν φιλολογικὴν γλῶσσαν ὁ Σολωμὸς, ὅλοι τὸ εἰξεύρομεν. Ἐγὼ ὅμως εἰς τὸ βάθος κάθε δημοτικῆς ποὺ γράφεται σήμερον, πεζῶς ἢ ἐμμέτρως, διακρίνω ὡς βάσιν ἀναλλοίωτον, ὡς στημόνι, τὴν ἠπειρώτικην, πλεγμένην μὲ τὸ φάδι τοῦ τόπου, ἀπὸ τὸν ὁποῖον κατάγεται ὁ συγγραφεύς. Τί τὰ θέλεις! Ὁ ἀπόστολος ποὺ θὰ μᾶς δώσῃ τέλειον πρότυπον ῥωμαϊκῆς πεζογραφίας, θὰ εἶναι ἠπειρώτης. Τόρα, διόλου δύσκολον αὐτὸς νὰ λέγεται Ἀπόστολος Ἐξάρχος. Τὸ δυνατόν του ὕφος μοῦ ὑπόσχεται πολλά.

Μοῦ ἔκαμαν βαθυτάτην ἐντύπωσιν αἱ λεπτομέρειαι τῆς *Δυστυχισμένης*. Τί σπαρακατικὴ καὶ σπαραγιστὴ ἀλήθειαν ἔχει ἐκεῖνος ὁ διάλογος! καὶ μερικαὶ περιγραφαί, μερικαὶ παρατηρήσεις, μοιάζουν μὲ γρήγορες πινελιὲς πολὺ ἐξησκημένου ζωγράφου. Ὅλον τὸ τελευταῖον μέρος τοῦ διηγήματος, ἀπὸ τὴν σκηνὴν τοῦ ψωμιοῦ μεταξὺ Θύμιενας καὶ Θανάσαινας ἕως κάτω, εἶναι θαυμάσιον, θαυμάσιον, θαυμάσιον πρᾶγμα. Καὶ τὸ ΙΙΙ μέρος, ποὺ εἶδα νὰ ἐκθειάζῃς, καλὸ εἶναι· ἀλλὰ ποῦ τὸ ΙΙ!

Ὅμως δὲν εἶμαι τὸ ἴδιον ἐνθουσιασμένος ἀπὸ τὸ σύνολον τοῦ διηγήματος. Ὅταν εἰσέρχεται κανεὶς

εἰς λεπτομερείας ἐπικρίσεως γίνεται σχολαστικὸς καὶ γελοῖος. Ἀλλὰ πάλιν νὰ σοῦ πῶ ξηρὰ-ξηρὰ «δὲν μοῦ ἀρέσει» δὲν μοῦ ἔρχεται. Ἡ Δυστυχισμένη αὐτὴ δὲν ζωγραφίζεται ἀληθινὰ ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους. Καὶ τί νὰ σοῦ πῶ. Μοῦ φαίνεται ὅτι μιὰ τέτοια γυναῖκα, μὲ τὰ προτερήματα τῆς Θανάσαινας, μοῦ φαίνεται, δὲν μποροῦσε νὰ εἶναι ποτὲ εἰς *τόσον βαθμὸν* δυστυχισμένη. Ἂν πραγματικῶς ἦταν ὅτι ἦταν σὰν ἔζοῦσεν ὁ ἄντρας της, θὰ εὕρισκε τρόπον νὰ κυβερνήσῃ τὸ σπίτι καὶ ἀφ' οὗ ἀπέθανεν ὁ μακαρίτης. Τέτοιοι ἄνθρωποι δὲν περιμένουν μὲ σταυρωμένα χέρια, ὅτῳ καὶ νὰ χιονίζῃ ἔξω!.. Στὴν ἀρχὴ ἀμέσως περιγράφεται δυστυχία· αὐτὸ σὲ προκαταλαμβάνει καὶ ἔτσι εἰμπορεῖ νὰ σοῦ φανῇ φυσικὸ ἐκ πρώτης ἀρχῆς τὸ ὅλον. Ἂν κάμῃς ὅμως τὸ Ι πρῶτον Ι οὔτε τὸ ΙΙΙ θὰ καταλάβῃς, ὡς φυσικὴν συνέχειαν, οὔτε τὸ IV! Μοῦ φαίνεται λοιπὸν ἐλαττωματικὸν τὸ διήγημα εἰς τὴν σύνθεσίν του (εἰς τὴν ἐσωτερικήν του σύνθεσιν, νὰ ἐννοοῦμεθα). Ἢ ἄλλου εἴδους γυναῖκα πρέπει νὰ ἦταν ἡ Θανάσενα, ἢ ἂν ἦταν ὅπως τὴν θέλῃ ὁ συγγραφεύς, δὲν θὰ ἔμενε ποτὲ δυὸ μέρες χωρὶς νὰ βάλῃ ψωμὶ στὸ στόμα τοῦ παιδιοῦ της. Ὑποθέτω ὅτι ὁ Ἔξαρχος δὲν ἀντέγραψε εὐσυνειδήτως ἀπὸ τὸ πραγματικόν. Εἰς τὴν ζωγραφιὰν τῆς Θανάσενας δυὸ τρία *μοντέλα* τὰ ἕνωσεν εἰς ἕνα· ἀλλὰ μὲ ἀδεξιότητα πρωτοπείρου, ὥστε νὰ βλέπῃς σὺ ὁ τεχνίτης, ποῦ τελειόνει καὶ ποῦ ἀρχίζει κάθε μορφή. Κόβω τὸν λαιμό μου Γρυπάρη, ἂν δὲν εἶναι ἔτσι. Ὦ ἂν δὲν ἦταν αὐτὸ ὅμως! τί ἀριστούργημα θὰ ἦταν ἡ *Δυστυχισμένη*! Μόνον πρὸς τὰ μέλλοντα ἔργα τοῦ συγγραφέως θὰ ἠδύνατο νὰ συγκριθῇ.

Δι' αὐτὸ δὲν μου ἔρχεται νὰ τελειώσω τὰς ἐντυπώσεις μου μὲ τὰ κακὰ καὶ θὰ γυρίσω πάλιν εἰς τὰς λεπτομερείας. Μία προπάντων! Τί σκηνὴ εἶναι ἐκείνη ὅταν ἡ Θανάσενα βάζει τὸ ψωμὶ στὴ σακούλα *καὶ τὸ κρατεῖ καὶ ἀπέξω*, σὰν νὰ ἦταν μάλαμμα. Δὲν θὰ τὸ ξεχάσω αὐτὸ ποτὲ στὴ ζωή μου.

. . . . . .

ΓΡ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ.

ΕΝΑΣ ΓΑΜΟΣ

(Ἴδε ἀριθμὸν 115).

— Μιὰ φορά, γιὰ νὰ τῆς δείξῃ ποὺ δὲν τὰ βούρτσισε καλά, πῆρε τὴν Διλσιτὰν ἀπ' τ' αὐτί καὶ τὴν ἔφερε κοντὰ στὰ ροῦχα του. Γύρισε αὐτὴ τὸ πρόσωπό της γιὰ νὰ διῇ ἀλήθεια τὰ κάνῃ ἢ χωρατά. Κι εἶδε τὶς κόρες τῶν ματιῶν του ἄγριες, μεγάλες, μαῦρες. Τὰ μάτια κεῖνα τὰ μαῦρα τῆς φάνηκαν βαθύτερα κι ἀπὸ κρημνό, πληγτικώτερα κι ἀπ' αὐτὴ τὴν λύπη. Τὴν ὥρα κείνη τὴν παραζάλισαν φοβερά. Ἄχ αὐτὲς οἱ γυναῖκες, τὸ ἄλυτο *αἴνιγμα*! Καμιὰ φορὰ βλέπεις προτιμοῦν τὴν ἀγριάδα καὶ τὴν σκληρότητα ἀπ' τὰ δειλὰ δειλὰ χάδια, καὶ τὰ κολακευτικὰ καλοπιάσματα.

Σὰν ἐκεῖνοι ποὺ κατρακυλοῦν σ' ἕνα κρημνὸ καὶ πιάνουν πιὰ ἀνθρώπους, πράμματα, ὅ,τι τύχῃ μπροστά τους, ἔτσι κι ἡ Διλσιτὰν, ποὺ δὲν ἔχει κανένα βοηθό, κανένα ἄσυλο σ' αὐτὸ τὸν κόσμο, ὅσο ἔβλεπε τὴν γυναικεία της ἀξιοπρέπεια νὰ καταπέφτῃ, ἀφιερώθηκε πιὰ στὸν Μπεχτσὲτ βέη μ' ὅλη τὴν ἀγάπη της.

Τὸν ἀγαποῦσε. Τὰ νεανικὰ ὄνειρα, ποὺ καὶ στὶς πιὸ σκληρὲς δυστυχίες δὲν ἀφίνουν τὰ νιάτα, τὴν ἐκυρίευσαν πάλι. «Ποιός ξέρει, μπορεῖ νἄναι ἀπ' τὴν ἀγάπη ποὺ τόσο σκληρὰ θυμώνει ὁ Μπέχτσὲτ βέης» ἔλεγε. Ἡ ζούλια!... Ἡ στρίγλα αὐτὴ στὴν ἀγάπη ποὺ καὶ τὸν πιὸ μαλακὸ θεριεύει! Ποιός ξέρει ἂν δὲν ἦταν αὐτὴ ἡ αἰτία ποὺ τυραννιέται καὶ βασανίζεται τόσο! Διὲς μὲ τί ἀγέρωχο στέκεται πλάγι στὸ θηλυκό του τὸ ἄγριο λεοντάρι τὸ ὠμόρφο καὶ σπαραχτικό! Ἴσα ἴσα κ' ἡ ποταπὴ αὐτὴ Διλσιτὰν ποῦ φέρουνταν ὄχι σὰν γυναῖκα, ἀλλὰ σὰν θηλυκό.

Μὲ τὴν ἐλπίδα ποὺ σήμερα ἢ αὔριο θὰ καλλιτερέψῃ, ἕξη μῆνες τράβηξε ὅλες αὐτὲς τὶς σκληρότητες καὶ προσβολές.

Κάτι προετοιμασίες στὸ σπίτι, μιὰ μεταβολὴ στοὺς τρόπους του, σιγὰ σιγὰ ἄρχισαν νὰ φαίνουνται ὁλοφάνερα. Σὲ μερικὰ μέρη τοῦ σπιτιοῦ ἀλλάζουν καὶ τὶς ψάθες. Τώρα πιὰ ὅλος ὁ κόσμος στὸ σπίτι ἔχει νὰ κάνῃ μὲ τὴν ἀραβῶνα, ποὺ ἀπεφάσισεν ὁ Μπεχτσὲτ βέης.

Κεῖνες τὶς νύκτες ἡ Διλσιτὰν ὡς τὸ πρωὶ ἀγρυπνοῦσε. Βλέπεις πῶς ἔβγαιναν τὰ λόγια της: εἶδες, ἦταν ἡ φλόγα τοῦ ἔρωτά του, ποὺ τὸν ἔκανε τὸν Μπεχτσὲτ βέη, τόσο θυμώδη, τόσο ἀπότομο. Ὡς τώρα ἦταν ὀνταλίκι του. Ἀπὸ τώρα κι ὕστερα πιὰ θὰ τὴν πάρῃ. Ἡ ἀγάπη ποὺ ἄρχισε μὲ περιφρόνηση καὶ προσβολές, σήμερα τὴν ἀνεβάζει στὴν ἀψηλότερη ἕδρα τοῦ ἔρωτα. Αὐτὴ ἡ ἀραβῶνα... ὁ ἔρωτας, ἡ ἀγάπη.... ὅσο τὸ συλλογίζουνταν ἡ μικρὴ βασανισμένη κι ἐρωτεμένη καρδιὰ, ἤθελε νὰ πετάξει ἀπ' τὴν χαρά της.

Καὶ περνοῦσε ἡ Διλσιτὰν νανουρισμένη μὲ τὰ γλυκὰ αὐτὰ ὀνείρατα, ὅλες τὶς νύχτες ἀποσταμένη, χωρὶς νὰ κοιμᾶται, ὅταν ἕνα πρωὶ μπῆκε στὸ δωμάτιο ποὺ βρίσκουνταν ἡ ἄλλες συντρόφισές της. Ἡ κόρες καθισμένες ἐκεῖ ὁλόγυρα ἔραφταν τὰ χρειαζούμενα τῆς ἀραβῶνας. Κάποτες ὅλες μαζὶ ἄρχιζαν τὴν ὁμιλία· μιλοῦσαν γιὰ ὅλα καὶ χωρὶς καμιὰ σειρά. Κάποτες πάλε, γι ἀστειότητα, πετοῦσαν τοὺς μακαράδες ἡ μιὰ ἀπάνω στὴν ἄλλη.

— Ὤχ καϋμένη καὶ σὺ, τί ἀκαμάτα ποῦσαι! ἀκόμα μιὰ ἄκρη δὲν πάτησες ἀπ' τὸ ἀσπρόρρουχο.

— Ὅτι εἶμαι, εἶμαι. Σὰν δὲν μ' ἀρέσεις μὴ μὲ πληρώνεις.

— Γιὰ νὰ δῶ τὸ δικό σου. Μόνο!!! ἀνάποδα τῶρραψες, ξύλωσέ το τώρα καὶ ξανάρχισέ το, κι ἄλλη μιὰ φορὰ ν' ἀνοίξῃς τὰ μάτια σου, κακομοιριασμένη.

— Μπράβο σου, κυρὰ Τζεβριμελὲκ τόση δουλειὰ σὲ δυὸ μέρες τὴν κατάφερες καὶ πάγει.

— Ἀμὲ τί θαρρεῖς. Νὰ δὰ ἡ ὥρα νὰ μὴ δουλέψω ὅπως πρέπει καὶ τώρα στὴν ἀραβῶνα τοῦ ἀφέντη μας. Τὸ διπλὸ νὰ ταν πάλε θὰ τὸ τελείωνα.

— (Σ' ἕνα κορίτσι στὴν κώχη ποὺ γλύφει τὸ χέρι του μὲ κλάμματα). Ἔλα δὰ πιὰ καὶ σὺ, τὸ παράκανες. Θαρρεῖς ποὺ χάλασε ὁ κόσμος μὲ τοσοῦτσικο ξύλο πῶραγες. Ἀφέντης σου δὲν εἶναι. Σὲ δέρνει διὰ τὸ καλό σου.

—(Μὲ τὰ κλάμματα). Ἀμ' ὄχι δά. Γιὰ ἕνα τρούπωμα, πῶκανα λάθος στὸ κλίφι τοῦ μαξιλαριοῦ, ἔτσι κεντροῦν τὸν ἄθρωπο μὲ τὸ βελόνι. Διὲ τὸ χέρι μου πῶς πρίστηκε...

Ἀληθινὰ τὰ κεντρήματα τοῦ βελονιοῦ πήγαν κομμάτι μὲ τὸ παραπάνω καὶ τὸ χέρι της ἄρχισε νὰ ρλογίζεται, κι ἔβλεπες τὰ δάκρυα νὰ πέρτουν καὶ νὰ σρογγίζουν τὰ αἵματα ἀπάνω ἀπ' τὸ μικρὸ χεράκι της.

— Κυρὰ Διλσιτὰν, γιατὶ ἐσὺ δὲν ἑτοιμάζεις τὰ ροῦχα σου; ὅλο καὶ ὅλο μιὰ ἑβδομάδα μᾶς ἔμεινε. Ὕστερα δὲν θὰ προφτάσῃς.

— Ἐμένα γιὰ τὴν ἀραβῶνα κανεὶς δὲν μὲ εἶπε τίποτε. Ἀπὸ σᾶς τ' ἀκούω τώρα μιὰ δυὸ μέρες. Ὅλα τὰ κορίτσια ποὺ βρίσκουνταν στὴν κάμαρα ἄρχισαν νὰ γελοῦν ἀπάνω σ' αὐτό.

Μιὰ ἀπὸ τὶς ἐκεῖ σκλάβες μὲ μοῦτρα πλατιά, μέτωπο φουσκωτό, μάτια μικρὰ καὶ στενωπά, πῶδειχναν τὴν καταγωγήν της τὴν τατάρικη, σὲ μιὰ κώχη ποὺ κάθουνταν ὡς τώρα σκυμμένη στὴ δουλιά της χωρὶς νὰ βγάλῃ γρῦ, σήκωσε τὸ κεφάλι της καὶ ἔριψε στὴν Δελσιτὰν μιὰ ματιὰ μνησίκακη ποὺ θαρρεῖς κι' ἤθελε νὰ τὴν φάγῃ.

— Δὲν εἶδες τὴν νύφη μας ἐσύ, κυρὰ Διλσιτὰν; ἐγὼ μὲ τὴν χανούμισσα τὴν εἶδα στὴ χαρὰ τῆς γειτονιᾶς. Τί ὤμορφη! ἄχ τί ὤμορφη! Μὲ τὸν φερετζὲ ποὺ τὴν εἶδε μιὰ φορὰ ὁ Μπεχτσὲτ βέης καὶ κόντεψε νὰ τὰ χάσῃ.

— Ὁ πατέρας της εἶναι, λέγει, πολὺ πλούσιος Πῶς τὴν λένε ξέρεις;

— Τζαμὶλ χανούμ.

Σ' αὐτὸ τὸ λόγο ὅλες ἡ σκλάβες ἄρισαν τὰ ραψίματά τους κ' ἄρχισαν νὰ γελοῦν ξεκαρδιστά.

— Τί λὲς καλέ. Γίνεται τέτοιο ὄνομα κοριτσίτικο; Ἡ γλῶσσα σου δὲν γυρίζει καϋμένη . . . Τζεμιλὲ χανούμ.

— Ἄχ προρτάζτε, γρήγορα προρτάζτε, κάτι παθαίνει ἡ Διλσιτὰν.

Τὸ ὄνομα αὐτὸ ποὺ μὲ τόσα γέλια κι' ἀστειότητες τὸ εἶπαν, σὰν μαχαῖρι θέρισε τὸ πιὸ εὐαίσθητο μέρος στὸ τρυφερὸ τῆς Διλσιτὰν σῶμα, καὶ ἔπεσε ἀνάσκελα μ' ἀναπνοὴ κομένη καὶ σριγμὸ χαμένο.

Μὲ μιᾶς, ὅλα τὰ λόγια, ποὔβγαιναν ἀπὸ κάθε στόμα στραβὰ κουτσά, ὅλη ἡ ἀνακατοσοῦρα, τὸ γλέντι, οἱ ἀστειότητες, τὰ γέλια, κόπηκαν. Ὡς καὶ κεῖνο τὸ κορίτσι στὴν κώχη πῶπιανε τὸ χέρι του καὶ ἔκλαιε, κι' ἐκεῖνο σώπασε.

Ὅλη ἐκείνη ἡ παραία ποὺ μὲ κανένα τρόπο δὲν ἔλεγε νὰ σταθῇ ἀπ' τὴ διασκέδασι, τότες μποροστὰ σ' αὐτὸ τὸ φοβερὸ χρῶμα, τὸ θλιβερὸ πρόσωπο, τὴν ζωὴ αὐτὴ τὴν ξαπλωμένη ἀνάσκελα ἀπάνω στὴν ψάθα, μποροστὰ σ' αὐτὴ τὴν καρδιὰ, τὴν πληγωμένη, ἄρχισε νὰ συλλογίζεται.

Σ' αὐτὰ τὰ χάλια ἔφερε ὅλη τὴν κάμαρα ἡ λιγοθυμιὰ τῆς Διλσιτὰν. Ἀπ' τὰ πολλὰ τὴν ἐσήκωσαν καὶ τὴν ἐπλάγιασαν σ' ἕνα κρεβάτι. Ὁ γιατρὸς ποὺ ἦλθε «δὲν ἔχει τίποτε· ἁπλὴ νευρικὴ διατάραξη. Ὑστερισμός» εἶπε.

Πάνε τρεῖς νύχτες ποὺ κοίτεται τώρα ἄρρωστη ἀφανισμένη, βασανισμένη σ' αὐτὸ τὸ κρεβάτι, ὅπου ἄλλοτε τῆς ἔρχουνταν τὰ πιὸ καρδιοχαδευτικὰ ὄνειρα τῆς νιότης, καὶ ὁ Μπεχτσὲτ βέης μήτε μιὰ φορὰ δὲν ἦλθε πλάγι της νὰ τὴν ρωτήσῃ. Τὴν τετάρτη μέρα σηκώθηκε ἀπ' τὸ κρεββάτι χλωμή, ἀδύνατη. Σὲ μιὰ ἀπ' τὶς συντρόφισσές της μὲ σιγανὴ φωνὴ εἶπε· «Εἶμαι καλὰ πιά, τίποτα δὲν ἔχω. Ἐγὼ θέλω νὰ κάνω ὅλες τὶς προετοιμασίες τῆς ἀραβῶνας, ἐγὼ θὰ σερβίρω τὴν νύφη».

Ἄμα γλύτωσε ἀπ' τὴν τρομερὴ ἐκείνη διατάραξη, τὴν νευρική, ποὺ ἔσεισε τὸ κορμί της ὅλο ἀπ' τὴν ρίζα, θάρρεψε πῶς ξυπνοῦσε ἀπὸ ὄνειρο. Οἱ ἐλπίδες ἐκεῖνες ὅλες, οἱ ἀγάπες, οἱ ὁρμές, ὁ Μπεχτσὲτ βέης, ὅλα πιὰ γι' αὐτὴν ἦταν φαντάσματα ψεύτικα, χωρὶς ὑπόσταση. Τὸ πῆρε πιὰ ἀπόφασι νὰ κάνῃ μοναχὰ κεῖνο ποὺ πρέπει στὴν δουλιά της ἀπάνω καὶ νὰ μὴ συλλογιστῇ τίποτε ἄλλο.

Ἄχ αὐτὸς ὁ καταραμένος «ὑστερισμὸς» ὁ ἐχθρὸς αὐτοῦ τοῦ σκοποῦ της ποὺ τὴν γελοῦσε καὶ τὴν ἔσπρωχνε, θαρρεῖς, ἀκόμη στὶς φαντασιοπληξίες, καὶ τῆς ἔβρισκε ἕνα σωρὸ πρόφασες, καὶ τῆς ἄλλαξε τὴν ὄψιν ὅλην, καὶ τῆς ἔσπανε τὴν θέλησι, καὶ τὴν ἀφάνιζε τὴν δύστυχη τὴν Διλσιτὰν. Μιὰ λανθασμένη ἰδέα, μιὰ ὁρμητικὴ ἐπιθυμία, ἕνας φόβος χωρὶς αἰτία, ἕνας σκληρὸς λόγος, ἕνας δυνατοῦτσικος ἀέρας κάποτες τὴν ἔκαναν νὰ λιγοθυμᾷ.

Μόλα ταῦτα, τὸν λόγο της «ἐγὼ θέλω νὰ κάνω ὅλες τὶς προετοιμασίες τῆς ἀραβῶνας», τὸν ἔβαστοῦσε μὲ σταθερότητα, ἀληθινὰ ἀξιοθαύμαστη, καὶ τὸν ἐκτελοῦσε. Τρεῖς μέρες ἔμειναν πιὰ γιὰ τὴν ἀραβῶνα, καὶ, μὲ τὸ χρῶμα τὸ νεκρικὸ τοῦ προσώπου της, μὲ τὸ γέλιο τὸ πικρὸ στὰ χείλια, πηγαινοέρχουνταν γιὰ τοῦ καθενὸς τὴν δουλιά, ἔτρεχε μὲς τὸ σπίτι γιὰ νὰ προρτάσῃ παντοῦ. Καμιὰ φορὰ, ἀπ' τὴ βία της, ξέσκιζε τὰ ροῦχα ποὖχε ράψει, ἢ ἄμα ἄκουε ἀπ' ἐπάνω ποὺ ζητοῦσαν καρὲ κι ἄρινε τὴν ἐργασία της γιὰ νὰ προρτάσῃ στὸ δρόμο, ἀπ' τὸ σκοτισμό της, ἔριχνε τὰ φιλτζάνια καὶ τἄσπανε· ὕστερα, ἄμα κάθιζε στὴν κώχη, στὸ μιντέρι, νὰ

ξεκουραστῆ δὲν βαστιούντανε πιὰ καὶ ξεκαρδίζουνταν ἀπ' τὰ γέλια.

Ἤθελε, καὶ καλά, ἤθελε νὰ βρίσκεται στὸ πλῆθος μέσα ν' ἀνακατώνεται κι αὐτή. Τὸ πρωὶ σηκώθηκε νωρὶς καὶ μὲ τὴν ἐλπίδα ποὺ θὰ μετριάση τάχα καὶ θὰ ἐξαφανίση τὴν λύπη καὶ τὸν πόνο, ποὺ ἦταν ζωγραφισμένα στὸ πρόσωπό της, φόρεσε ἕνα μακρὺ ἀπὸ τζανφέσι τριανταφυλλὶ φουστάνι, ἄφησε καὶ τὰ μαλλιά της, τὰ χρυσᾶ, γυμένα ἀπὸ πίσω, καὶ μ' αὐτὴ τὴν ὡμορφιὰ τὴν συμπαθητικὴ ποὺ τῆς ἔδιναν, κατέβηκε κάτω καὶ περίμενε τὶς χανούμισσές της νὰ πάγη μαζῆ μὲ τὸ πλῆθος. Στὴν ἀρχὴ δὲν ἤθελαν νὰ τὴν πάρουν· ἀλλὰ θέλεις μὲ τὰ πολλὰ παρακαλετὰ πῶκανε, θέλεις μὲ τὴν ἐπιβλητικὴ ὡμορφιά της τὸ κατώρθωσε.

Χωρὶς νὰ ἦναι καθόλου ἀναγκασμένη, χωρὶς καθόλου αὐτὸ νὰ ἦναι δική της δουλειά, ἤθελε αὐτὴ νὰ τρέξη παντοῦ, αὐτὴ νὰ κάνη ὅλες τὶς ἐργασίες στὸ σπίτι.

Στὸ τέλος πιὰ τῆς τελετῆς, ἀφοῦ μοιράστηκαν καὶ τὰ σιρόπια στοὺς μουσαφίριδες, κρυφὰ κρυφὰ πῆγε καὶ κάθισε σὲ μιὰ κώχη, πίσω ἀπ' ἕνα καφάσι, ν' ἀκούση τὴν μουσική. Κεῖνες τὶς μέρες θαρρεῖς ποὺ ὅλα τὰ καταλάβαινε μεγαλωμένα, ὑπερβολικά. Οἱ δοξαριὲς τῶν βιολιῶν τῆς φαίνουνταν πῶς παραπάνω ἄγγιζαν τὶς κόρδες τῆς καρδιᾶς της, καὶ τὴν ἔκαναν νὰ σπαρταρᾷ.

Ἕνας τραγουδιστὴς ἀνάμεσα ἀπ' τοὺς παιχνιδιάτορας μὲ τὴν φωνή του τὴν μαγευτική, ποὺ εἶχε μέσα της κάτι τι μελαγχολικό, ἴσως ἀπὸ καμιὰ μυστικὴ ἀγάπη, σὰν τὸ νεροτοῦ πίδακα, ποὺ ὁλοένα ἀψηλώνει ἀψηλώνει, ἔτσι κι ἡ φωνή του, σιγὰ σιγὰ ἔφτανε στὸν πιὸ ἀψηλὸ τόνο, κι ὕστερα σὰν καταρράχτης, μὲ τὴν ὡμορφιά του τὴ σκυθρωπή, χύνουνταν ὅλος στὴν ψυχὴ τῆς Δηλσιτάν. Τὴν ὥρα κείνη, ποὺ ἡ δυνατὴ αὐτὴ φωνὴ τραγουδοῦσε :

Κλαῖς καὶ στενάζεις ἄδικα· κανένας δὲν σ' ἀκούει
καὶ καίεσαι μέσ' τὴν φωτιά, καρδιὰ δυστυχισμένη.

Κι ὅσο τὸ τραγοῦδι ἐξακολουθοῦσε, ἡ Δελσιστὰν ἄρχισε νὰ κλαίη πικρὰ πικρά. Φοβήθηκαν μὴν τύχη καὶ χαλάσουν τὸ κέφι τῆς παρέας, αὐτὰ τὰ δάκρυα, καὶ πῆραν τὴν Δηλσιτὰν, τὴν κατέβασαν καὶ μ' ἕνα ἁμάξι τὴν ἔστειλαν σπίτι.

Σὲ λίγες μέρες φάνηκε πῶς πῆρε ἀπάνω της καὶ ξανάρχισε τὴν πρωτινὴ ἀδιαφορία. Ἀπὸ καμιὰ φορὰ μάλιστα, ἔδειχνε πῶς χαίρουνταν, καὶ γελοῦσε χωρὶς αἰτία. Ἀλλὰ πάντοτε κατόπι ἀπ' αὐτὴ τὴν χαρὰ, τὴν ἄρωστη, μιὰ ζάλη τὴν ἔχουνταν στὸ κεφάλι, ὁποτε γελοῦσε, παραπονιοῦνταν ὕστερα πὼ πόνεσε τὸ στῆθος της.

Πέρασαν μέρες ἀπὸ τότες, ἑβδομάδες, μῆνες, καὶ μιὰ φορὰ μονάχα ἔτυχε ν' ἀπαντήση τὸν Μπεχτσὲτ βέη, ποὺ τὴν ἀπέρευγε μὲ κάθε τρόπο, καὶ τώρα οὔτε κἂν γύρισε νὰ τὴν δῆ στὸ πρόσωπο· τῆς φάνηκε σὰν ἴσκιος, σὰν φάντασμα σκοτεινό, ποὺ πέρασε ἀπὸ κοντά της.

Μιὰ ἄλλη φορὰ πάλε, τὸν εἶδε σὲ κείνη τὴν μεγάλη τὴν σάλα μὲ τὸ μαῦρο του φόρεμα, τὸ μαῦρο του τὸ πανταλόνι, καὶ ρώτησε τὴν πλαγινή της «αὐτὸς ὁ μαῦρος ποιός εἶναι ;»

Τὸ καλοκαίρι ἔφτασε στὸ τέλος του. Ἕνας βόγγος ἀπὸ βαθειὰ, ποὺ θἄλεγες ὅτι ἦταν ἡ τελευταία πνοὴ τῆς τελειωμένης ζωῆς του, μὲ τὴ ψύχρα ποὺ σώρανε ὁ βοριᾶς, ὁ ζυμωμένος μὲ τὸ κρύο καὶ τὴν ὑγρασία τῆς Μαύρης Θάλασσας, ἀκούγουνταν ποὺ φυσοῦσε, καὶ φυλλορροοῦσε τὰ δένδρα, καὶ ἔκανε τὸ φεγγάρι καὶ τ' ἄλλα ἄστρα νὰ τρεμοσβύνη τὸ φῶς τους σὰν περνοῦσε τὴν νύχτα, κάτω ἀπ' τὸν οὐρανό, καὶ τὰ πουλιὰ, ποὺ, τὶς μεγάλες μέρες τοῦ καλοκαιριοῦ πετοῦνε ἀπ' ἐδῶ κι' ἀπὸ ἐκεῖ μὲς τὸ χαρωπὸ φῶς, κοπάδια κοπάδια, τἄστελνε σὲ κλίματα πιὸ ζεστά. Ὁ ψυχρὸς αὐτὸς ἀέρας τοῦ φθινόπωρου, μόλις ἄρχισε νὰ φυσᾶ κι' ἔφερε στὴν Δηλσιτὰν ἕνα βῆχα κουδουνιστό.

Ἡ καταραμένη αὐτὴ ἀρρώστια τῆς νεανικῆς ἡλικίας, καὶ πρὸ πάντων τοῦ γένους τῆς Δηλσιτὰν, σ'αὐτὸ τὸ σῶμα, τὸ προετοιμασμένο, θαρρεῖς, σὲ λίγο ἔκανε πρόοδο μεγάλη, κι' ὁ βῆχας περίσσευε. Κι' ἡ κρίση ποὺ τῆς ἔρχεται τὰ βράδυα, ὁλοφάνερα πιὰ τὴν ἔλυωνε ἀπὸ νύχτα σὲ νύχτα. Κάθε πρωὶ σηκώνεται πιὸ χλωμὴ, πιὸ ἀδύνατη. Τὰ δόντια, ποὺ διακρίνουνταν ἀνάμεσα ἀπ' τὰ χείλια, ἔδιναν στὸ πρόσωπό της ἕνα ὕφος πιὸ πικραμένο, καὶ τὰ μαλλιὰ, τὰ χυμένα ἐπάνω στὴν θαμπὴ ἐκείνην ὡμορφιὰ, ἔμοιαζαν κλωνιὰ ἰτιᾶς κρεμασμένα στὴν ὄχτη λίμνης ποὺ τὴν φωτίζει τὸ φεγγάρι, καὶ κἄποτε κἄποτε βλέπεις τ' ἄφρες τους νὰ βρέχωνται, μὲ τὰ δάκρυά της.

Τὸ γαλάζιο χρῶμα τῶν ματιῶν της, κι' ἐκεῖνο χάθηκε. Κοίτεται συλλογιζμένη, μὲ τὸ βλέμμα ἀόριστο, τὰ μάτια χωρὶς θωριά. Σ' ὅλα πιὰ ἔμοιαζε τὸ ρθινόπωρο, τὴν αἰτία αὐτὴ ποὺ τὴν ἔφερε σ' αὐτὰ τὰ χάλια.

Ὅταν ἄρχισε ὁ χειμῶνας, ὁ ψυχρὸς καὶ ἀτελείωτος ἐκείνου τοῦ χρόνου, ὁ Μπεχτσὲτ βέης, καὶ γιὰ νὰ γλυτώση ἐπὶ τέλους ἀπ' τὰ λόγια, καὶ νὰ βγάλη τὰ ἔξοδα τῆς χαρᾶς, θέλησε νὰ ξεκάνη τὴν Δηλσιτὰν. Ἀργὰ ὅμως τὸ συλλογίστηκε. Γιατὶ ἔπρεπε ἡ Δηλσιτὰν νἄχη γερὸ σῶμα γιὰ νὰ περάτη κι' αὐτήνης ἔλειπε τὸ ἕνα πνεμόνι.

Ὁ καταραμένος, ὁ πεισματάρης αὐτὸς βῆχας, κατήντησε πιὰ ἀνυπόφορος. Μερικὲς νύχτες τὸ παράκανε· ἀνησυχοῦτε ὅλο τὸν κόσμο στὸ σπίτι καὶ πρὸ πάντων τὸν Μπεχτσὲτ βέη. Ἔδωσαν στὴν Δηλσιτὰν ἕνα δωμάτιο στὴν ἄλλη ἄκρη τοῦ κονακιοῦ, ποὺ τὴν εἶχαν ἀρισμένη γιατὶ πάλωσε πιὰ πολύ, κι' εἶχε κι' ὑγρασία, ποὺ ἴσα ἴσα βοήθησε τὴν ἀρρώστια νὰ προοδέψη περισσότερο.

Τὴν ὥρα ποὺ ἡ Ἰζεβριφελὲκ μπῆκε στὴν κάμαρα, καὶ μὲ μάτια γεμάτα ἀπὸ δάκρυα ἔβλεπε τὴν Δηλσιτὰν ποὺ ψυχομαχοῦσε, καὶ μὲ δυσκολία καὶ πόνο πολεμοῦσε νὰ πάρη μιὰ τελευταία ἀναπνοή, στὴν κάμαρα αὐτὴ ἔφτανε ἡ βοὴ ποὺ γίνουνταν ἀπ' τὸ γλέντι καὶ τὶς φωνὲς τῆς χαρᾶς ποὺ χαλνοῦσαν ἀπάνω τὸν κόσμο.

ΣΕΖΑΗ

(κατὰ μετάφρασιν Ι. Δ. ΓΑΛΙΤΑΝΟΥ).

ΔΥΟ ΛΟΓΙΑ ΓΙΑ ΤΗ ΡΩΣΣΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Οἱ Ρῶσσοι εἶνε εἰς ὅλα μεγάλοι· εἰς τὴν φιλολογίαν, εἰς τὴν ποίησιν, εἰς τὴν μουσικήν, εἰς τὴν καλλιτεχνίαν ἐν γένει, εἰς τὸν ὄγκον, εἰς ὅλα εἰς ὅλα.

Ἀλλὰ τί πλοῦτος φιλολογίας, ἱκανὸς νὰ κατα-πλημμυρίση τὴν ὑφήλιον ὅλην, νὰ τέρψη, νὰ διδάξη νὰ συγκινήση πάσας καὶ πάντας.

Ἀδύνατον νὰ παρακολουθήση κανεὶς τὴν φιλολογικὴν των ἐξέλιξιν, τὴν πρόοδόν των θέλω νὰ εἰπῶ. Τρέχουν γιγαντιαίοις βήμασι, πετοῦν.

Πιάνεις ἓν ἔργον· τὸ θαυμάζεις καὶ κυριεύεσαι ἀπὸ ἀκατάσχετον ἐπιθυμίαν νὰ μεταδώσης τὰ θέλγητρά του καὶ εἰς ἄλλους· παθαίνεις δηλαδὴ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον παθαίνει κἀνεὶς εἰς τὸ θέατρον κατὰ τὴν διδασκαλίαν ὡραίου ἔργου, ποὺ ζητεῖ νὰ εὕρη γνώριμόν του τινὰ ν' ἀνταλλάξη κρίσεις, νὰ συμμερισθῆ τὸν θαυμασμόν του.

Πιάνεις ἄλλο καὶ τὸ εὑρίσκεις ἀκόμη καλλίτερον καὶ δὲν ἠξεύρεις ποῖον νὰ πρωτοθαυμάσης ποῖον νὰ πρωτομεταφράσης.

Ἀλλὰ ποῦ καιρὸς νὰ μεταφράση κἀνεὶς ὅλα αὐτὰ τὰ ἀριστουργήματα.

Ἐν τοσούτῳ κάμνω κ' ἐγώ, ὅ,τι εἰμπορῶ μὲ τὰς ἀσθενεῖς μου δυνάμεις. Καὶ δὲν εἰμπορεῖτε νὰ φανταση̃τε τὴν ἀγανάκτησίν μου, ὅταν βλέπω Ρωσσικὰ ἔργα, μεταφραζόμενα εἰς τὴν γλῶσσάν μας ὄχι ἐκ τοῦ Ρωσσικοῦ ἀλλ' ἐκ μεταφράσεων ξένων. Νομίζω, ὅτι μοῦ κλέπτουν τοὺς θησαυρούς μου. Μερικοὶ ξένοι μεταφράζουν τόσον ἐπιπολαίως.

ΑΓΑΘΟΚΛΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

Σ. Πολὺ προσεχῶς, ἡ «Ἠχὼ» θὰ δημοσιεύση τὸν «Μανδύαν» τοῦ Γόγολ, κατὰ μετάφρασιν τοῦ πολυτίμου ἡμῶν συνεργάτου κ. Ἀγαθοκλέους Κωνσταντινίδου. Ὁ κ. Κωνσταντινίδης, ὑπῆρξε δι' ἡμᾶς, ὅτι ὁ κύριος Εὐγένιος Βογκιὲ διὰ τοὺς Γάλλους.

Μᾶς ἐγνώρισε τὴν Ρωσσικὴν φιλολογίαν καὶ μᾶς τὴν ἐγνώρισε μὲ ὅλην τὴν χάριν τοῦ πρωτοτύπου. Ἰδική του μετάφρασις εἶνε καὶ τὸ «κράτος τοῦ ζόρου» τοῦ Τολστόϊ.

ΧΩΡΙΣ ΟΝΟΜΑ

(Σουηδικὸν διήγημα).

Μετέβαινα νὰ διέλθω ἡμέρας τινὰς εἰς τῆς πεθερᾶς μου εἰς Βρυξέλλας. Εἰς τὴν σιδηροδρομικὴν ἅμαξαν, εἰς τὴν ὁποίαν εἰσῆλθον ὑπῆρχον ἤδη δύο ὁδοιπόροι. Ἐκάθησα εἰς μίαν γωνίαν ἀπέναντί των. Θὰ ἦσαν κατὰ πᾶσαν πιθανότητα νέον ζεῦγος.

Δὲν ἦταν ἀδελφὴ καὶ ἀδελφός,διότι δὲν εἶχον τὴν παραμικρὰν ὁμοιότητα.

Ὁ κύριος, ἄνθρωπος πολὺ κομψὸς καὶ διακεκριμένος· φυσιογνωμία πολὺ ἔξυπνος· μᾶλλον μελαχροινός παρὰ ξανθός· ξένος ἐξάπαντος. Ἡ κυρία, εἴκοσι πέντε ἐτῶν, πολὺ ξανθή, πολὺ λευκή, μὲ μεγάλα γαλανὰ μάτια, τὰ ὁποῖα συχνὰ ἐσκέπαζαν ὀλόχρυσες βλεφαρίδες προσθέτουσαι πυρόχρουν σκιὰν εἰς τὴν ἀξιολάτρευτον λευκὴν ἐπιδερμίδα της. Εἶχε βγάλει τὸ μεγάλο της καπέλλο καὶ ἐτύλιξε τὴν κεφαλὴν καὶ τὸν λαιμόν της μὲ λειριόχρουν γάζι θαυμασίως συνδυαζόμενον μὲ τὴν νεανικήν της δροσερότητα. Ἡ ξεστυναγμένη κομμοστασιά της, αἱ ἁρμονικαὶ κινήσεις τῶν βραχιόνων της, μὲ ἐνθυμίζαν ἄγαλμα τῆς Ἀρτέμιδος, τὸ ὁποῖον εἶχα ἰδεῖ εἰς Ρώμην.

Ἐνῷ διάβαζα τὴν ἐφημερίδα μου,ἐννόησα ὅτι καὶ αὐτοὶ μὲ παρατηροῦν. Ὁ κύριος, εἶπεν εἰς τὴν συνοδοιπόρον του :

— Εἶναι κομψὴ ἡ συνοδοιπόρος μας. Ἀληθινὴ Παρισιάνα. Τί κρίμα νὰ ἔχη τόσο μεγάλο στόμα.

Ὡμίλει σουηδικά· τὴν μητρικήν μου γλῶσσαν. Νυμφευθεῖσα γάλλον κάτοικον τῶν Παρισίων σπανιώτατα ἔβλεπα συμπατριώτας μου. Εὐθὺς ἐσκέφθην νὰ τοὺς εἰδοποιήσω ὅτι ἐννοῶ σουηδικά, ἀλλὰ ἡ ἐλαφρότης μὲ τὴν ὁποίαν ἐξεφράσθησαν μ' ἐστενοχώρει, καὶ ἐσκέφθην ὅτι θὰ κάμω καλλίτερα νὰ περιμένω' εὐνοϊκωτέραν περίστασιν.

Ἐνῷ ἔκαμνα ἰδιαιτέρως αὐτὰς τὰς σκέψεις, ἐκείνη μὲ τὴν μελῳδικήν της φωνὴν ἀπήντησεν :

— Ναί, εἶναι κομψὴ καὶ ἔπειτα ἔχει εὔμορφο πόδι, διὰ νὰ δικαιώση ἀναμφιβόλως τὴν γαλλικὴν παροιμίαν. *Κάθε ἄσχημη γυναῖκα, ἔχει πάντα γέρι λεπτὸ καὶ κομψὸ πόδι.*

— Εὐτυχῶς τὰ λέμε σουηδικά, ἐὰν ἡ μικροῦλα μᾶς ἐννόει,ἦτο ἱκανὴ νὰ σὲ βγάλη τὰ μάτια διὰ τὸ κακόηχο ἐπίθετο.

Ἐννοεῖται ὅτι μὲ ἦτο ἀδύνατον πλέον νὰ τοὺς εἰδοποιήσω. Τὸ μόνον ποὺ ἔπρεπε νὰ κάμω,ἦτο νὰ μὴν ἀκούω· ἀποφασιστικὰ ἐβυθίσθην εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τῆς ἐφημερίδος μου. Ἀλλὰ μετὰ μίαν στιγμὴν, ἐννόησα ὅτι μὲ ἦτον ἀδύνατον νὰ μὴν ἀσχολοῦμαι μὲ αὐτοὺς τοὺς ἀγνώστους.

Χωρὶς νὰ τὸ θέλω κατεγινόμην μὲ αὐτούς.

Τί σχέσιν νὰ εἶχαν ἀναμεταξύ των ; Ἡ διακριτικῶς συνεσταλμένη στάσις τῆς γυναικός,εἶχε κάτι τὸ

στενοχωρημένον καὶ μάλιστα ἀπεκάλυπτεν ἐνδόμυχον πάλην. Δὲν ἦτο στάσις συζύγου πρὸς τὸν σύζυγόν της· πολὺ ὀλιγώτερον ἀδελφῆς πρὸς ἀδελφόν.

Ἐκεῖνος εἶχεν ὑπερβολικὴν ἀβρότητα εἰς τὰς περιποιήσεις του· ἐκείνη ἐφαίνετο φοβουμένη μὴ τὸν ἐνθαρρύνῃ. Ἦσαν μαλλον ἐρασταί.... ἀλλὰ ἐρασταὶ πρὸ τῆς ἐξομολογήσεως...

Ἐκείνη ἔβλεπε ἀπὸ τὴν θυρίδα τὴν φεύγουσαν τοπογραφίαν, ἀλλὰ δὲν ἐπρόσεχε διόλου· ἦτο μελαγχολικὴ καὶ βυθισμένη εἰς σκέψεις, ἐνῶ ὁ σύντροφός της τὴν κατέτρωγε μὲ τὸ βλέμμα.

— Πόσον ὁμοιάζεις μὲ τὴν ἀδελφήν σου! εἶπεν ἐπὶ τέλους. Τί παράδοξος ὁμοιότης καὶ ταυτοχρόνως πόση ἀνομοιότης μεταξύ σας...

— Ὁμοιότης; διαφορά; ἀπήντησεν ἀποσπωμένη ἀπὸ τοὺς λογισμούς της καὶ ὡς νὰ ἐξύπνα ἀπὸ ὄνειρον.

— Τὰ χαρακτηριστικά σας εἶναι ὅμοια· ἡ ἔκφρασις μόνον εἶναι ὅλως διόλου διάφορος· καὶ ἡ διαφορὰ αὕτη γίνεται καταφανὴς ὅταν μὲ ὁμιλεῖς ὅταν μὲ βλέπεις... πρᾶγμα τὸ ὁποῖον,—χωρὶς νὰ σὲ ἐπιπλήξω,—δὲν τὸ ἔκαμες ἀκόμη σήμερα.

Ἀπήντησε, μὲ περισσοτέραν σοβαρότητα ἀπὸ ὅτι ἐφαίνετο νὰ ἤξιζεν αὐτὴ ἡ ἀστειότης:

— Θὰ ἦτο ὀλίγον φυσικὸν τὸ βλέμμα τῆς γυναικαδέλφης, νὰ ἦτο τὸ αὐτὸ μὲ τὸ βλέμμα τῆς συζύγου ὁμιλούσης πρὸς τὸν σύζυγόν της.

— Βέβαια θὰ ἦτο πολὺ ἀπαιτητικόν, εἶπεν ἐκεῖνος, κάπως ρεμβώδης,—ἀλλὰ εἶναι κᾶτιᾶλλο—δὲν ξέρω...

— Εἰς τὰς ἀρχάς, κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας εὑρισκες ὅτι ὁμοιάζω τόσον μὲ τὴν ἀδελφήν μου! ἐγὼ τὸ ἠρνούμην διότι, εἰς τὴν ἀνάμνησιν τῆς Ἄννας δὲν εὕρισκα καμμίαν τοιαύτην ὁμοιότητα· ναὶ μὲν ἔχω ἕξη ἔτη νὰ τὴν ἰδῶ...

— Ἤδη ἕξη ἔτη!.... ἀνεχώρησες διὰ τὰ ξένα πρὶν ἀκόμη ἀραβωνισθῶ μὲ τὴν Ἄννα.

— Καὶ δὲν ἐπέστρεψα πλέον εἰς Σουηδίαν... οὔτε διὰ τοὺς γάμους σας. Δὲν ἔπρεπε νὰ διακόψω τὰς σπουδάς μου, αἱ ὁποῖαι εἶχαν ἀρχίσει ἤδη νὰ γίνωνται σοβαραί.

— Ἀλλὰ τώρα, αἱ σπουδαί σου ἐτελείωσαν, καὶ λαμπρῶς τολμῶ νὰ προσθέσω· τὰ διπλώματά σου σ' ἐξασφαλίζουν παντοῦ τὴν περιωπὴν τῆς ὁποίας εἶσαι ἀνταξία. Δικαιοῦσαι νὰ ἀναπαυθῇς δι' ὀλίγον καιρὸν καὶ θὰ ἔλθῃς σὲ μᾶς, πλησίον τῆς Ἄννας καὶ τῶν ἀνεψιῶν σου.

— Ἄ! πόσον εἶναι ὡραία καὶ πόσον τὰ ἀγαπῶ, τὰ φίλτατα! εἶπε συγκεκινημένη ἡ νεαρὰ γυνὴ καὶ παρετήρει μ' ἔρωτα μικρὸν μετάλλιον ἀνηρτημένον μὲ χρυσῆν μακρὰν ἅλυσσον ἀπὸ τὸν λαιμόν της.

— Ἔβαλες ἐκεῖ τὴν φωτογραφίαν ποὺ σ' ἔδωσα τῆς ἄλλες;

— Ναί... πόσον ὁ Ἄρολδ σὲ ὁμοιάζει· καὶ ὁ Κάρλος μὲ ποῖον ἄλλον ὁμοιάζει ἂν ὄχι μὲ μόνον σέ.

Ἐκείνη ἀπήντησε ζωηρῶς:

— Ὁ Κάρλος εἶναι ἡ ζῶσα εἰκὼν τῆς μητρός του, τῆς συζύγου σου.

— Καὶ ἐγὼ αὐτὸ ἤθελα νὰ εἰπῶ, εἶπε μὲ ἀμηχανίαν.... θὰ γνωρίσῃς καὶ πάλιν τὴν Ἄνναν τὴν ὁποίαν ἄφησες δέκα ὀκτὼ ἐτῶν· θὰ γνωρίσῃς καλλίτερα αὐτὸν τὸν ἐξ ἀδελφῆς γαμβρόν σου τὸν ὁποῖον διὰ πρώτην φορὰν εἶδες εἰς Παρισίους πρὸ ἑξ ἑβδομάδων. Θὰ ἰδῇς τί ὡραία θὰ ἀποκατασταθῇς εἰς τὴν Σουηδίαν μας· θὰ ἔχῃς μίαν καθηγητικὴν ἕδραν εἰς Στοκχόλμην καὶ σὲ ὑπόσχομαι ὅσας παραδόσεις θέλεις εἰς τὸν καλλίτερον κόσμον.

— Πρέπει νὰ κατορθώσω νὰ δημιουργήσω εἰς τὸν ἑαυτόν μου θέσιν ἀξιοπρεπῶς ἀνεξάρτητον, εἶπε μετὰ σταθερότητος.

— Ἀνεξάρτητον! ἀλλὰ εἶσαι ἀνεξάρτητος ἤδη καὶ μάλιστα κάπως μὲ τὸ παραπάνω, κατὰ τὴν ταπεινήν μου γνώμην, παρετήρησε μὲ ὕφος τρυφερῶς ἐπιπληκτικόν.... ἀπὸ ἀνεξαρτησίαν βεβαίως ἐπέμενες νὰ πάρῃς μόνη τὸ εἰσιτήριόν σου καὶ νὰ παραδώσῃς ἰδιαιτέρως τὰς ἀποσκευάς σου. Τὸ ἔκαμες διὰ νὰ μὲ ἀπαλλάξῃς ἀπὸ τὸν κόπον, ἢ διὰ νὰ μὴ μὲ ἀφήσῃς νὰ πληρώσω ἀντί σοῦ;

— Ποιός ξεύρει;.., ἐψιθύρισε μὲ ταπεινὴν φωνήν.

Ὁ γαμβρός της δὲν τὴν ἤκουσε, παρασυρόμενος ἀπὸ τὰ ἄβρα αὐτοῦ σχέδια.

— Ὅταν θὰ κατοικῇς μαζή μας, ἐπανέλαβε μὲ οἶστρον, διότι μ' ὅλην τὴν θέσιν σου ὡς καθηγητοῦ Ἀκαδημαϊκοῦ, θὰ ζήσωμεν μαζή.... ἀλλὰ θὰ τὰ ξαναποῦμε αὐτὰ ἀργότερον, ἐπανέλαβε, διακρίνας ἐν τῷ μεταξὺ τὸ ψυχρὸν ὕφος τῆς γυναικαδέλφης του.

— Δὲν θὰ θελήσω ποτὲ νὰ ζῶ τοιουτοτρόπως εἰς βάρος σας, φίλε μου, ἠξεύρω νὰ ἐξοικονομοῦμαι, τὸ κατορθώνω καὶ εἶμαι συνειθισμένη.

— Ἀλλοίμονον! τὸ ξεύρω καὶ μὲ τὸ παραπάνω μὲ τὸ ἀπέδειξες τρανότατα ὅλον αὐτὸ τὸ διάστημα ποὺ ἐζήσαμεν μαζή!... εἶσαι βέβαια ἡ πλέον ὑπερήφανος ἡ πλέον ἀξιοπρεπὴς γυνή· ἀλλὰ καὶ πόσον σταθερὰ καὶ ἀλλόνητος εἰς τὴν θέλησίν της ἀπαξιοῦσα νὰ στηριχθῇ ἐπὶ ὁποιουδήποτε....

Οὐχ ἧττον, ἐξηκολούθησε μὲ κάποιαν εὐχαρίστησιν, ἰδού μας καὶ τοὺς δύο, ἐπανερχομένους· εἴμεθα εἰς τὸν πρῶτον σταθμὸν τοῦ μεγάλου τούτου πρὸς τὸν τόπον μας ταξειδίου, πρὸς τὴν φιλτάτην μας πατρίδα.

Ἡ ἀμαξοστοιχία ἐστάθμευσε εἰς Κομπιέν.

— Ἂν τοὐλάχιστον ἐπανέλαβε ζωηρῶς μ' ἐπέτρεπες νὰ εἶμαι πρὸς σὲ τοιοῦτος συνταξειδιώτης ὅπως ἡ Ἄννα ἐπεθύμει νὰ εἶνε· μὲ τὸ ἐσύστησεν ἀκόμη καὶ μὲ τὴν τελευταίαν της ἐπιστολήν. Θέλεις νὰ τὴν διαβάσωμεν;

(Ἀκολουθεῖ).

RUST ROEST

Μὰ ὁ θρίαμβος θὰ μοῦ φανῇ τελειότερος, ὄχι ὅταν θὰ σείω τὸ μανδήλάκι μου γιὰ ἀποχαιρετισμὸ στοὺς ῥασοφόρους καὶ μὴ προπαγανδιστάς, μὰ ὅταν τοὺς διώ καὶ προσηλυτισμένους. Μὰ αὐτὸ διὰ τὸ παρὸν δὲν εἶνε εὔκολο, ἐπειδὴ ἡμεῖς εἴμεθα πτωχοί, ἐνῶ ἐκεῖνοι καλοπληρώνονται καὶ χρυσῆ βροχὴ ζωογονεῖ τὸν ζῆλόν των.

* * *

Ἔχω ἐδῶ ἐμπροστά μου τὶς «νησιότικες ἱστορίες» τοῦ Ἀργύρη Ἐρφταλιώτη, τοῦ χρυσοῦ καὶ ἀργυροῦ Ἀργύρη, ὅπως εἶπεν ὁ κ. Ψυχάρης. Τὸν βλέπω τὸν ἀγῶνά του σὲ κάθε γραμμή του· πολὺ βαρὺν ἀγῶνα ἀλήθεια· προσπαθεῖ μὲ τὴν ἡσυχη ἡσυχη καὶ γλυκειὰ διήγησι τῆς εὐμορφιᾶς ποὺ ἔχει ἡ ζωὴ τοῦ χωριοῦ, νὰ σταματήσῃ τὸ θολὸ ῥεῦμα, ποὺ μᾶς σύρει σὲ κάθε ξένο, προσπαθεῖ μὲ τὴ χάρι τῆς πέννας του νὰ καταστρέψῃ τὴ δύναμη τοῦ μαγνήτου, ποὺ μᾶς ἑλκύει ἀνήξερους στὴν καταστροφή.

Καὶ ξεύρετε τί μοῦ θυμίζει τὸ ὄνομα τοῦ Ἀργύρη Ἐρφταλιώτη; μιὰ μικρὴ ἱστορία.

Εἶνε τώρα πολὺς καιρός, ποὺ μιὰ μέρα διάβαζα μέναν ξάδελφό μου, τὴ *βασιλόπητα τοῦ Βαγγέλη*.

Μ' ἀρέσει ξεχωριστὰ ἐκεῖνο τὸ διήγημα, γιατὶ τὸ εἶδα ἐφαρμοσμένο φέτο στὴν Μιτυλήνη.

Σὰν τελείωσα τὴν ἀνάγνωσι καὶ μιλήσαμε πολὺ ὥρα γιὰ τὴν Ἑστία καὶ γιὰ τοὺς συνεργάτας της ὅλους, μοῦ λέγει μὲ χαρά.

— Ξεύρεις; Ἀργύρης Ἐρφταλιώτης εἶνε ψευδώνυμον.

— Ναί, τὸ ξεύρω.

— Εἶνε ἕνας ἡλικιωμένος ἄνθρωπος, ποὺ καθόλου δὲν ἔχει τὸ ἐξωτερικό, ποὺ ἡ παιγνιδιάρα φαντασία σου ἐξάπαντος ἀποδίδει σ' ἐκεῖνον ποὺ ἔγραψε τὰς νησιώτικες ἱστορίες. Ζῇ στὴν Ὀδησσό. Πῶς ζῇ, κανένας δὲν καλοξέρει. Ἀγαπᾷ τὴν μοναξιὰ καὶ ἐπειδὴ μοῦ ἐφάνη περίεργος ἄνθρωπος, κατώρθωσα νὰ μιλήσω μαζύ του μιὰ μέρα, κάτω στὴν προκυμαία. Καὶ ἀπὸ λόγο σὲ λόγο, μοῦ ξεμυστηρεύθηκε: πῶς εἶναι συγγραφεύς, ζῇ μὲ τὴν πέννα του καὶ ὀνομάζεται Ἀργύρης Ἐρταλιώτης γιὰ νὰ κρύψῃ τὸ ὄνομά του τὸ ἀληθινό. Ἀπὸ τότε τὸν συμπάθησα τὸν ἄνθρωπον αὐτὸν κ' ἐνῶ ἦτο πολὺ δυσάρεστη ἡ συντροφιά του, ἐγὼ δὲν ἔβλεπα τὴν ὥρα νὰ τὸν πλησιάσω καὶ νὰ τοῦ μιλῶ ἀδιάκοπα γιὰ τὰ ἔργα του καὶ γιὰ τὴν ἀγάπη ποὺ τοῦ ἔχεις ἐσύ. Τόσῳ μετριόφρων....

Τὸ ἔβλεπα πῶς τὸν στενοχωροῦσα νὰ τοῦ λέγω τὰ ἴδια καὶ ὅλα τὰ ἴδια, μὰ ἐγὼ εὕρισκα τόση εὐχαρίστησι, ὥστε ἐξακολουθοῦσα νὰ τὸν σκοτίζω. Τώρα ἔφυγα καὶ ἡσύχασε.

— Τοῦ γράφεις;

— Ἄ ὄχι.

— Ἤθελα νὰ εἶχα κανένα γράμμα του.

— Διὰ νὰ τὸ κάμῃς τί; ψαλτεύεις αὐτόγραφα;

— Δόξα τῷ Θεῷ, δὲν ἔχω καμμιὰ τέτοια τρέλλα.

— Μὰ τότε;

— Δὲν σοῦ τὸ εἶπα; δὲν θὰνει ποὺ ἐγὼ εἶμαι δοῦλος τοῦ Δὸν Κισότου, μὰ καὶ ὅλη μου ἡ οἰκογένεια εἶνε τῆς ἴδιας ζύμης. Αὐτὸς ποὺ γνώρισες, δὲν ἦτο ὁ *Ἀργύρης Ἐφταλιώτης*. Θὰ ἦτο κανένας τρελλὸς ἢ κακορριζικος ἄνθρωπος καὶ γιὰ νὰ ἀνακατωθῇ μὲ τοὺς φοιτητάς, «παίρνει τὸ ἀγαπημένο τοῦ Ἀργύρη ὄνομα.»

Ἐνῷ ἔλεγα αὐτά, τοῦ ἔδειξα στὸ ἐξώφυλλο τῆς «Ἑστίας» τὴν εἰκόνα τοῦ Ἀργύρη.

— Ἄ!! ἔχεις δίκηο δὲν εἶνε ὁ ἴδιος!!

Τοῦ ἔδειξα καὶ ἕνα γραμματάκι τοῦ Ἀργύρη καὶ ὁ ἐξάδελφός μου σταυροκοπήθηκε.

Ἐκείνην τὴν στιγμὴ, ἔκαμε σχέδια τρομερὰ ἐκδικήσεως. Αὐτὸς πλέον ὁ ψευδοαργύρης, δὲν ἦτο συνειθισμένος κλέπτης στίχων, ἀλλὰ ἔκλεψε ἕνα ὄνομα καὶ τὴν κλοπή του τὴν περιέβαλλε μὲ τὸν πέπλον τοῦ μυστηρίου.

Ὁ δοξομανὴς αὐτός, ἄνθρωπος ὡρίμου ἡλικίας, ἐξάπαντος θὰ ἦνε τρελλός. Γράφω αὐτὴν τὴν ἱστορία στὴν ἀπογραματιανή, διὰ νὰ μὴ ἀπατηθοῦν καὶ ἄλλοι. Ἀλλὰ ἅμα τὸν θυμηθῶ, δὲν μπορῶ νὰ μὴ ψιθυρίσω «Καλὴ φώτισι».

Ταῦτα καὶ μένω

ὁ θεραπευόμενος δοῦλός σας

ΣΑΝΚΟ ΠΑΝΣΑΣ.

ΑΝΑΛΕΚΤΑ

Πόσο πικρὴ φαίνεται κάποιες φορὲς ἡ κριτική! Λέγω κάποιες καὶ ἐννοῶ τὶς περισσότερες, γιατὶ μόνον γιὰ τὰ μέτρια ἔργα εἶναι ὄχι εὐχάριστη καὶ τὰ ὁποῖα δυστυχῶς, ἀλλὰ κατ' ἀνάγκην, εἶναι καὶ τὰ περισσότερα. Καὶ ἔπειτα ἐκεῖνοι, ποὺ πραγματικῶς συναισθάνονται τὴν ἀξίαν τους, εἶναι καὶ οἱ πειὸ μετριόφρονες καὶ κατὰ τοῦτο μετριόφρονες ὅτι σιωποῦν διότι ἴσως οὔτε καταδέχονται ν' ἀπαντήσουν. Ὄχι ὅμως καὶ οἱ μικροί, ποὺ θέλουν νὰ περάσουν στὴν πρώτη σειρὰ καὶ γι' αὐτὸ ἐπιπίπτουν κατὰ τῶν δικαίων κρίσεων τῆς κριτικῆς. Τόσο ποὺ σὰν φυσικὸς νόμος μοῦ φαίνεται, πῶς πρέπει τὸ μικρὸ σκυλάκι νὰ βγάζῃ τὶς πειὸ μεγάλες φωνές, ἐνῶ τὸ μεγάλο μόνο κάπου - κάπου νὰ καταδέχεται, ὅταν πρέπῃ, νὰ δείχνῃ τὰ φοβερά του δόντια καὶ νὰ τὸ παγώνῃ στὴ στιγμή.

* * *

Τί κρότος πάλι στὰς Ἀθήνας. Καὶ γιατί; Γιατὶ ὁ κ. Ροΐδης εἶπε ὀρθὰ κοφτὰ. μιὰ ὄχι καὶ πολὺ καινούρια, ἀλήθεια. Ἐξεφράσθη διὰ τοὺς ζωγράφους μας ποὺ εἶχαν ἐκθέσει στὴν σάλα τοῦ Ζαππείου.

Κατὰ τὴν γνώμην τῶν πολλῶν, ἔπρεπε ὁ κ. Ροΐδης νὰ πάῃ σὰν τοὺς ἄλλους· προδιατεθημένος νὰ πῇ πῶς μόνον στὴν Ἑλλάδα μπορεῖ νὰ ὑπάρξῃ ζωγραφικὴ καὶ ὅτι τὸ *ἀποτέλεσμα ἐδικαίωσε π.λη-*

ρέστατα τὰς προσδοκίας. Τότε σὰν βροχὴ θἄπερταν τὰ συγχαρητήρια. Αὐτὸ ἴσως εἶναι τὸ κυριώτερο ἐλάττωμα αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου ὅτι δὲν σκοτίζεται γιὰ τέτοια. Θὰ πῇ πάντα τὴν ἰδέα του χωρὶς νὰ λαμβάνῃ ὑπ' ὄψιν πῶς μπορεῖ νὰ δυσαρεστηθοῦν μερικοί. Εἶπε λοιπὸν γιὰ ὅλους τοὺς ζωγράφους ὅ,τι ἔβλεπε. Ἀλλὰ ὅταν θέλησε νἀγγίξῃ μὲ τὴν λεπτή του εἰρωνεία κἄτι ὀνόματα, ποὺ μέσα στὴν ἰδέα τοῦ λαοῦ εἶναι σὰν σκεπασμένα μὲ τὸν πέπλο τοῦ φανατισμοῦ, ἄκουσε ὅσα ἄκουσε. Τοῦ εἶναι ἱερὰ ἐκεῖνα τὰ ὀνόματα τοῦ λαοῦ, καὶ μόλις τοῦ τἀγγίξῃς αἰσθάνεται ὀργίλαν διὰ τὴν ἱεροσυλίαν ποὺ τὸν συνταράσσει ὁλόκληρον.

Ἔξαφνα γιὰ τὴν κυρία Γιαλινᾶ δὲν πρέπει νὰ πῇ κανεὶς τίποτε γιατὶ τὄνομα αὐτὸ δὲν ἐπιδέχεται κριτική... Εἶναι λαμπρὰ ἐκ τῶν προτέρων τὰ ἔργα της. Καὶ *τὰ ὑφάρια της*, ποὺ καθὼς λέγει ὁ κ. Ροΐδης, δὲν εἶδε ποτὲ τέτοια, πρέπει νὰ ἦναι φυσικά.

Ἀλλὰ οἱ λεπτομέρειες λίγο ἐνδιαφέρουν. Ἴσως ὁ κ. Ροΐδης γιατὶ ἔπρεπε νὰ πῇ γιὰ ὅλους κἄτι καὶ ἐπειδὴ ἔχει δύσκολα γοῦστα ἐκεῖ ποὺ δὲν μπόρεσε νὰ πῇ κακὸ περιορίσθηκε νὰ χαμογελάσῃ εἰρωνικά. Ἂν εἴχαμε συναίσθησιν τῆς ἀξίας μας δὲν θὰ φωνάζαμε καὶ θαρρῶ πῶς ὁ καυγᾶς μας εἶναι γιὰ τὸ πάπλωμά μας τὸ τόσο κοντό.

* * *

Καὶ ἕνα ἄλλο κακὸ συμβαίνει σὲ μᾶς. Ὅπως γιὰ τὰ φιλολογικὰ ἔργα ὅποιος κάμει δυὸ τσουγγρανιὲς στὸ χαρτὶ αὐτο-κατλοφορεῖται συγγραφεύς, ἔτσι καὶ στὴ ζωγραφικὴ μόλις πάρῃ στὸ χέρι τὴν παλέτα καὶ τὸ πινέλλο πάει γέννησε καὶ καλλιτέχνης. Καὶ τὸ χειρότερο ἔχομεν καὶ τὴν ἀπαίτησιν νὰ μᾶς θεωροῦν καὶ οἱ ἄλλοι τέτοιους.

Βλέπω καὶ ἐδῶ στὴν πόλη μας στὶς βιτρίνες τῶν καταστημάτων ἔργα μὲ ὑπογραφὲς ἐντόπιες. Δὲν ἐννοῶ τώρα πῶς δὲν πρέπει κἀνεὶς νὰ προσπαθῇ νὰ γίνῃ κἄτι τι, ἄλλως τε ὅλοι ἀρχίζουν ἀπὸ τὴν μετριότητα ἀλλὰ εἶναι ἡ ἰδέα ποὺ ἔχομε γιὰ τὸν ἑαυτό μας ποὺ μᾶς σκοτώνει.

Τὸ ἴδιο γίνεται καὶ γιὰ τὴ μουσική. Καὶ γι' αὐτὸ τόσο πολλαπλασιάζονται τὰ καϋμένα τὰ θύματα τῶν ὡραίων τεχνῶν.

Θυμοῦμαι καὶ ἕναν δάσκαλο τῆς ἰχνογραφίας ποὺ ἔστειλε τὰ ἔργα του στὴν ἔκθεσι... τῶν Παρισίων! Τὸ φανταζεσθε; Ἀλλὰ ὅλα αὐτὰ δὲν θὰ τὰ σιάξῃ οὔτε ὁ κ. Ροΐδης οὔτε κανεὶς ἄλλος· ἴσως μονάχος ὁ *γερωμπαλωματᾶς*. Ὁ καιρὸς θὰ μεγαλώσωμε καὶ θὰ πήξῃ καὶ μᾶς τὸ μυαλό μας.

* * *

Τὰ καϋμένα τὰ παιδιὰ τί θὰ τραβήξουν ὡς ποὺ νὰ μεγαλώσουν. Καὶ ἀφοῦ μεγαλώσουν τί θὰ ξανατραβήξουν!

Σὲ μιὰ μελέτη του ὁ γάλλος Λαβὶς βρίσκει ὅλως διόλου ἀκατάλληλα τὰ προγράμματα τῶν σχολῶν ὅπου τὸ σπουδαιότερον πρόσωπον διαδραματίζει ἡ μνήμη. Παραφορτώνουν λέγει τὰ παιδιὰ μὲ ἀποστήθησι ὡς ποὺ θὰ τὰ καταντήσουν νὰ αἰσθάνωνται ἀπέχθειαν γιὰ ὅλα ἐκεῖνα τὰ ἔμορφα πράγματα ποὺ τόσο ἀκατάστατα καὶ ἀπότομα τοὺς τὰ παρουσιάζουν. Πρέπει λέγει νὰ ἀντικατασταθῇ ἡ μνήμη διὰ τῆς κρίσεως· διότι ἐπὶ τέλους ἡ ἔλλειψις μνήμης εἶναι κἄτι ἀρκετὰ σύνηθες καὶ πολὺ μικρὰν σπουδαιότητα ἔχει, ὅταν διὰ τῆς κρίσεως ἀναπληροῦται ἡ ἔλλειψις. Ἐνῶ ἡ κρίσις εἶναι ἀρκετὰ κοινὴ καὶ εὔκολα ἀναπτύσσεται διὰ τῆς μεθόδου. Καταβάλλονται τόσοι κόποι διὰ νὰ δημιουργηθοῦν παπαγάλοι καὶ ὕστερα δὲν σᾶς φαίνεται πῶς ἀκόμα εἶναι πολὺ εὐθηνοὶ οἱ παπαγάλοι;

* * *

Τελευταίως ἕνα ἀπὸ τὰ μεγάλα γαλλικὰ θέατρα ἐόρτασε τὴν 290ην ἐπετηρίδα τοῦ Κορνηλίου.

Γιὰ τὸν μεγάλο δραματικὸ ἐπικρατεῖ ἡ γνώμη ὅτι πέθανε σχεδὸν τῆς πείνης δηλ. πῆρε καὶ αὐτὸς τὸ ἀναγκαῖον χρῖσμα ποὺ τώρα δὲν συνειθίζεται πειὰ τόσο πολὺ στὴν Εὐρώπη.

Ἕνας συγγενής του ἔγραφε τότε γιὰ τὴν φτώχια τοῦ μεγάλου του συγγενοῦς καὶ διηγεῖται πῶς πῆγε μαζί του διὰ νὰ μπαλώσῃ τὸ ὑπόδημά του καὶ πλήρωσε τὰ λίγα λεπτὰ ποὺ εἶχε στὴν τζέπη του. Ὕστερα πῶς ἤθελε νὰ τοῦ δώσῃ χρήματα τὰ ὁποῖα ὁ Κορνήλιος μὲ ὑπερηφάνεια τἀρνήθηκε. Ὁ καϋμένος ἦταν ἀπὸ κείνους ποὺ τὸ μόνο των σφάλμα εἶναι τὸ ὅτι γεννήθηκαν πολὺ προτήτερα ἀπὸ ὅτι ἔπρεπε.

Γ. Ι. Κάρ.

Ἀλληλογραφία.

69. Νίκη ἐνταῦθα. — Ἡ ἰδέα πρωτότυπος, ἡ ἐκτέλεσις ἄπταιστος. Ἡ ἀντίθεσις μόλον τὸν ἐλαχιστον χρωματισμόν της, πολὺ ἐπαισθητή. Τὸ τελευταῖον δίστιχον, τὸ σκιάζει ἐλαφρὰ ὁμίχλη, δὲν εἶνε πολὺ διαυγές. Δὲν μ' ἐνοχλεῖτε διόλου, οὔτε εὐχομαι νὰ ἦνε ἡ πρώτη καὶ τελευταία φορὰ, ποὺ μοῦ στέλλετε ἔργα σας. Τοιαῦτα ἔργα μὲ ξεκουράζουν.

70. Προσκυνητῇ εἰς Ἁγίους τόπους. — Ἡ καϋμένη, ἡ ἡρωΐς σας, τί περιφρονητικὰ ποὺ μορφάζει γιὰ ὅλη, μὰ γιὰ ὅλη τὴν ἀνθρώπινη κωμῳδία! Τί γείνεται τὸ πολύτιμον W θὰ ἐργασθῇ λιγάκι διὰ τὴν Ἠχώ; Καὶ σεῖς θὰ τεμπελιάζετε σὰν ἀληθινὸς προσκυνητής;

71. κ. Αἰ. Μ. Τεργέστην. — Τί ὡραῖον τὸ Μιραμάρε. Καὶ τὸ καλλίτερο ἀπὸ ὅλα ποὺ ἡ ἐκεῖ θάλασσα δὲν ἔχει τῆς λήθης τὸ νερό.

72. Λύραν ἐνταῦθα. — Τὸν ποιητὴν τοῦ Μελτεμιοῦ εἰμπορεῖτε νὰ συγχρίνετε μόνον μὲ τὸν Δελίλ: Ἀλήθεια, ἀνεκτίμητον θαλασσογράφημα· βρῆτέ μου καὶ κανένα θαλασσογράφο, ποὺ νὰ ἐζωγράφισε τόσῳ πιστὰ, τὴν ἐπίδρασιν τοῦ μελτεμιοῦ.

73. κ. Μ. Β. Καστανόν. — Εὐχαριστοῦμεν διὰ φιλικωτάτας προσπαθείας σας. Χρήματα ἐλήφθησαν. Τὰ φυλλάδια στέλλονται τακτικώτατα. Χαίρω πολὺ, διότι ἡ Ἠχὼ σᾶς εἶνε τόσῳ συμπαθής.